

**Utenos
krašto
tautosaka**

Utenos krašto tautosaka

iš Utenos kraštotyros muziejaus
rinkinių

UDK – 389 (474.5)
Ut-05

Sudarė ir redagavo:
Raimondas Garsonas ir Gražina Kadžytė

Iliustravo: Daiva Knyvaitė-Miškinienė

ISBN 9955-626-31-3

Oracijos

1

Garbe Jezui Kristui. Sakei, broli mana: rūtas nesētas ir neravētas. Buva pasētas ir nuravētas. Neturiu šiam ryti ka brolia išvaduot. Nei auksu, nei sidabru, tik žalių rūtų vainiku. Un trumpa kelia, un ilga gyvenima. Na mana baltų runkų, un sava baltų runkų. Auksa kupki laikytas, žaliai vyni mirkytas. Dabuliorum, maliorum amen.

2

Mylimiausiej broliai ir seserys mana, meldžiu nutilti savyje ir paklausyti keletą žodžių mana.

Pirmiausia skloniajuos Dieva žodžiais: „Tegul bus pagarbin-tas Jezus Kristus“. Skloniajuos Viešpačiui Dievui, Panelai Švinčiausiai, žėdnam vienam, dideliam ir mažam, tom panom vainikuotam, puikiom galvom kasnykuotam ir tai panai až stala sėdžiunčiai, gailiai verkiunčiai. Prašau nesismūnavot, nes šian-dienų būsi bagaslovyta nag tėva dukauna, kuniga mišiauna.

Užejam par žalių girių, užtekėja saula un dungaus ir pašvete spindulys visų žemį. Užvydam šilkų pievų, un tas pievas buva labai gilus ežeras, in ta ežera auga alyvas medys su diemanta šakelu. Un tas šakelas paukštelys čiulbėja, bet ne paukštelys čiulbėja, ale Viešpats kalbėja sava makytiniam, a te makytiniai atsiunte mum in paženklintų vietų. Tai toji vieta buva šioj kumpanija. Ne žaliu rykščiu suvaryta, bet meiliais žodžiais suprašyta. Prisake Viešpats Jezus Marijai Magdalenai aukštam kalni, lygiam lauki rūtas skinte, Panelai Švinčiausiai vainikėlį pinte. Tas vainikėlys yra pintas mundriai, nei suvytintas, nei sunakin-tas, auksa kupki laikytas, sidabra putos mirkytas, diemantų žirk-lēm karpytas. Tuoju prisake, jau gal užtekėja Aušras žvaigžde un dungaus, ir atjoja Trys Karaliai, ataneše dovanas: auksa,

myra ir kadyla. Teip pat ir aš, kaipa pabralys būdamas, narėčia tai panai pasiskloniati nei auksu, nei sidabru, nei su kitais kakiais brungiais daiktais, tiktai su žalių rūtų vainiku. Prašau, svačiuote, žalių rūtų vainikų: čia yra ne juokai, ne žertai, bet tikri švinti sakramentai pastanavyti na pates Kristaus: stonas materystes. Žydėja jaunas dienas, kaipa žalias rūtas arba lelijas. Ak, sasuo mana miela, liūdna tu, liūdna šiandiena. Kadu ažgirdai balsų mana, džiaukis ir linksminkis žodžių mana. Laiminga buvai ir būsi pa priēmima stona materystes, kaipa buva pavinčiavota Marija Pana su sava vyru Juozapu, teip ir tu, sasuo mana miela, būsi pavinčiavota su sava vyru Mataušu. Tegu jum nuveža in bažnyčių, ti kunigas užgiedas „Veni creator“, suriš jum baltas runkas, sumainis auksa žiedus un runkų, tvirtai karštai prižadėsi neikadu nepersiskirte, tiktai galas perskirt smertis arba graba linta, arba juoda žeme švinta.

Bagaslovija jumi Viešpats Dievas, Panela Švinčiausia, tėvas, motyna, krikšta tėvas, krikšta močia, auklotojai ir visi pažįstami, teip pat ir aš, kaipa pabralys būdamas, narėčia šiai panai pasiskloniati nei su auksu, nei su sidabru, nei su kitais kakiais brungiais daiktais, kaip tiktai su žalių rūtų vainiku.

Bagaslovija jum Viešpats Dievas, Panela Švinčiausia, tėvas, motina, krikšta tėvas, krikšta močia, auklotojai ir visi pažįstami, teip pat ir aš norėčia pabagaslovyti, tegul jum Dievas pade da gyvint gražiai ir laimingai par umžių umžius. Amen.

Oracija sakoma jaunajai, atvykus jaunojo pulkui, kai vyriausias pabrolys įteikia jaunajai vainiką.

Tegul bus pagarbintas vardas Jezusa Kristusa. Duodamas vardų Jėzaus Kristaus, skloniajuos ne kam kitam, kaip Dievui tikram, Traicei švintai, vienai Dievystei ir tų namų gadniem fundatariam, tam stalui baltam, kaip ir altoriui švintam, tam susrinkimui čielam: saniem, jauniem, dideliem, mažiem, visadu gražybėj lelijai žydžiunčiai.

Ar atameni, kas tavi šindei krikštasuolan pasadina, kas tau gailias ašaras apšluoste? Išlaisdami šion kelionen tėvas ir motina bagaslavija. Bagaslavija tėvas ir motina, broliai ir saserys ir visas jaunimas, dideli, maži ir aš tavi bagaslaviju in trumpa kelia, un ilga gyvenima. Ar prisimeni motinas žodžius: „gana pavargau, gana pailsau, kolai tavi, dukryt, užauginau, naktį unt runkelių, dienų unt akelių – pražiūrėjau šviesias akutes ir nuvarginau baltas rankutes“.

Matut, mes tava vaikai, visadu širdy mus laikai, ir mes tavy neužmiršma, garbes vainikų nupinsma. Užaugai, sasyte, pre vien bralalia, katras tau ažtvėre rūtų darželį. Bent kelias naktis jau nemegojai, kolai tų darželį ištaksavojai. Ažaugš takeliai, tava praminti, nuvys gėlalas, tava sadintas. Šiandienų rūtas nuskintas, vainikas nupintas del nauja gyvenima jūsų.

Ad majorum dangliorum.

Oraciją sako jauniesiems „nedėlios ryti išlaisdami in vinčiaus“.

4.

Mum liūdija stalas švintas ir mūsų jaunima vainikas nupintas. Yra puota iškelta, svečiai sukviesti, stalai aptiesti, vyna bačkas padarytas ir šalia sustatytas, gerk iš katras nori, bet tik išsižioji.

Adventus spiritus labliatorum kordus sidelius. Ataik dvasia švinta, pripildyk širdis viernųjų sava. Kaip saula ir mėnuo žibėdami apšviečia dangų ir žemį, teipa mylista šiundeit unt atajima karūnācijas, kad ir neviešystes, bet viekavystes, kad nešvystas, bet bagaslovytas. Ejus Marija, gratis dominus, sveika, Marija. Negaliu lygintes prieš tų aniuolų Gabrielių, asu slūga ir klausytojas. Asu siųstas ne su kuom kitu, kaip su žalių rūtų vainiku. Nei giedrių užgiedrintas, nei sausų vėjų supūstas, šiam ryti pintas, panelių dabintas, mandrų svečių neštas. Prašau priijimte iš runkas mana, pritaikyte pre galvas sava, ryt, užparyt būsi marti miela mana. Saka, marti mana miela nei audėja, nei verpėja – planai verpta, kietai austa, mogliais magliavota, par marias veduota, man pačiam runkan paduota. Kad nepamesčia, nama parsivesčia, susiedam, susiedkam pasrodyčia, kad ne tamstam, tai tamstas vaikam.

Aplaidi, sesala, sava gimtus namelius, palieki savus tevelius, aini laimes jieškote. Laimes niekas nepagaišena, niekas jas ir neieška. Laime yra ne žmanių padirbta, kam na Dieva paskirta.

Vakar vakari pajemiau iš pašta, perskaičiau kaip iš rašta, kas buva parašyta, viskas perskaityta, katre ausis turėja, visi te girdeja.

Oracija jaunajai, įteikiant vainiką

Stebuklų pasakos

5. Pasaka apie nelaimingą berniuką

Buva nelaimingas berniukas. Išėja pas ūkininkų tarnaut. Tarnava, tarnava ir sukaliečija gyvuliukų, ir až tai gaspadorius algas nemakėja. Kitais metais išėja pusberniu tarnaut. Tarnava, tarnava – ir vėl nelaime: algas nemoka. Išaja kariuomenen, atitarnava, a kai palaide, nebeturi kur ait. Anas žina, kad par ūkininkų tarnaut negali: laimes nėra, visur nelaime. Nuveja pas karalių ir rauda. Pamačius karaliaus dukte jį raudunt, klausia:

– Ka tu verki?

– Verkiu, kad aš esu nelaimingas.

Apsake anas iš pat pradžių visa, kaip ti jam buva.

– Tai ženikis, – saka karaliaus dukte, – būsi laimingas. Kad neturėsi laimes tu, tai tures žmona, a kad ne žmona, tai vistiek – vaikiukų turėsta, vaikai tures laimį.

– Gerai, – saka.

Anas aina jau linksmas ir sustinka karalių.

– Kų dukte sake? – klausia.

– A dukte patare ženytės. Kad aš neturėsiu laimes, tai žmona tures, jeigu ne žmona, tai vaikai tures laimį.

– Tai, – saka, – dukra už man razumnesne.

Ir išlaide karalius savą dukterį až nelaimelią. Dukra, aidama až ją, pasijeme tris brungias skaras. Tai gyvena, gyvena ir sugyvena du sūnu. Dabar raikia pakrikštyt šite vaikai.

– Nešk vienu skarų turgun, parduosi ir pakrikštysma vaikus.

Nuneša skarų turgun parduot ir sustinka čigonį. Mata, kad anas apyžiaplis taks, tai galima iš ja išmonyt. Pajėme pinkias kapeikas ir numete purvan.

– Pajieškak, – saka.

Tas paslinkis jieška jieška tų pinkių kapeikų, a ana su skaru ir drožia. Paraina nama, a žmona klausia:

– Pardavei skarų?

– Kur gi parduosi. Laimės neturėjau ir neturiu.

– Nu tai ką padarysi, nešk kitų.

Nuneše kitų skarų, pamate čigonai žulikai ir vėl apgava. Jau anas bija ait ir nama, nu ale raikia ait, pasisakyt, ką padarysi. A ja žmona buva baisiai geras širdes.

– Tai, – saka, – nešk paskutinį skarų ir parduok. Vaikai raikia pakrikštyt.

Nuneše paskutinį skarų, ir vėl te patys žulikai jam šiteip jų išmonija.

– Nebeisiu nama, – dabar saka, – aisiu pas burtinykį čigonį, katra kortam varažija.

Nuaja pas burtinykį, išmete kortas.

– Aik, paieškok giliai – tas bus tava laime.

Paslaide ait, miškais laukais, užėja jūras prieplaukų. Stovi daug laivų pristojį. Ineja, pasislape laivi ir guli. A tas laivas buva labai bagotas. Juo plauke daug biznierių, milijanierių. Plauke, plauke laivas ir nustoja – nei priekin, nei atgal negali. Tadu anys rakuoja – blagai. Ir neatrunda, ka anas užkliuva. Viena diena stovi, trečia diena stovi – nieką nerunda. A šitas išlinda žmagelis iš unglių ir saka:

– Laiskit, aš atrasiu kas yra, del ką laivas stovi.

A je atsakį:

– Ungliuos buvai ir lysk vėl ungliuos. Mes, galvas, važiuojam, versla žmones, ir nerundam, a tu rasi.

Tas nuveja atgal. A je vėl banda išjudint laivų, bet laivas – nei krust. Tadu iššauke vėl šitų patį.

– Nu, kai taks razumnas, aik, atrask.

– Duokit man, – saka, – vadalaza rūbus.

Aptaise vadalaza rūbais ir jį inlaide pa laivu. Ir atrada anas, kad laivas inejys terp trijų vagonų, a kas ti vagonas yr, tai nieks nežina. Išlinda paviršiun ir saka:

– Laivas stovi terp trijų vagonų. Duokit gerus trosus.

Ištraukia tuos vagonus, a ję pilni auksą. Pradėjus laivui judėt, vieni saka – bažnyčias statysma, kiti – cerkves, tretii – fabrikus. A vienas saka:

– Jeigu ne šitas žmogus, tai mum būt neraikį nei fabriku, nei cerkvių, nei bažnyčių, ba būtumem visi žuvį. Geriau ataduokim jam šitų visų auksų.

Paklause ja visi ir atadave auksų. Perplauke par jūrias, priplauke vienų miestelį ir išverte jį su auksu, ir kai anas auksa turi ligi valiai, tai jau lika nebe durnas, ale jau razumnas. Anas pasistate namus gražius ir gyvena. Dabar anas atamine, kad palika žmonių su dviem vaikiukais. Kaip jam susrast? Padave skelbimų laikraštini ir surada sava šcimų. Žmonai nesaka, kad jis yra jas vyras. Šneka ape šcimų, gyvenimų. Ana išsisake viskų. Kad ana buva išejus až vyrą, kad vyras buvo taks nedakepis, nei šiaks nei taks. Tadu anas saka:

– Tamsta, ar negalėtum man pašaukt vaikiukų šitų sava?

– Tai, – saka, – pašaukt tai pašaukčia, bet jiem darbas trukdas...

– A kiek anys aždirba?

– Pa dvidešim kapeikų dienai.

– Gerai, aš jiem sumakėsiu.

Pašauke, ir jis vienų ir kitų pabučiava. Tadu anys galvoja, kas čia gali būt? Tadu anas pasake, kad abu ja vaikai, kad apsideve su karaliaus dukteriu, kad tiek auksa turi. Važiuos in uošvį svečiuos. Nuvažiava in uošvį ir jam uošvis indave svietų valdyt.

6. Pasaka apie sausų miestų

Vienam kaimi gyvena neturtingi tėvai. Je turėja vienų sūnų, katras buvo vardu Petras. Kai sūnus paauga, saka sava tėvam:

– Mana mieli tėveliai, krūvoj nėra kaip gyvint, nėra kaip išsimaitint. Aš aisiu pasaulin laimes pajieškat.

Atsisveikina ir išėja. Eja, eja ir sutika seniukų. Tas seniukas paklause:

– Kur tu, sūneli, aini?

– AINU sau laimes jieškat. Mana tėvai neturtingi, nėra kaip visiems pragyvint.

Seniukas dave jam lazdu ir pasake:

– Aik ir aik tuo keliu, kur dabar ejai, kal preisi didelį miestų. Tami miesti žmones miršta undenia badu. Nuvejįs pristok pre šeiminyką ir princšk undenia. Undenia rasi gali miesta, kalnaly. Užlipk un ta kalna, suduok tris sykius lazdu in žemį, ir atsivers šaltinis. Iš ta šaltinia simk.

Vaikinas pajeme lazdu, padekavoja seneliui ir nuveja. Eja, eja, kal prieja miestų. Prieja miestų, ineja venuos namuos ir paspraše nakvynes. Šeiminykas prijeme Petrų ir anas apsnakvoja.

Rytų atskėlys saka:

– Šeiminyke, ar negali man duote darbą?

– Darbą galiu duote, bet neišturėsi.

– A del ką?

– Del ta, kad čia nėra undenia.

– Del undenia – maža bėda, – saka vaikas. – Duokit man nėšius ir kibirus, prinešiu jum undenia.

Šeiminykas jėme juoktes:

– Kur gi tu gausi undenia? Čia ja nėra. Išėjįs tik rytoj tesugriši.

Bet vaikas pajeme kibirus ir išėja. Pa valundas sugrįžta su pilnais. Šeiminykai, pamatę undenį, supuola gert. Gėre, gėre, čiut nepasgėre. Tas unduo jiems buvo skanesnis už vyną.

Petras apsigyvena pas tų žmonių ir gyvena dvejus metus. Tam žmogui labai gerai. Jis pasdare turtingas. Sužinoję kiti žmonės važiavo pas jį undenia pirkti. Pa kiek laika važiavo karalius, atvažiavo ir sausą miestą. Bevažiuodamas pamatė durų palietę undenį. Jis nusteba. Inejęs vidun ir klausia:

– Iš kur jūs tokie turtingi undenia? Kiti gi trokšta.

Namų šeimininkas papasakojė karaliui apie vaikų, katras jiems parnešė undenia. Vaikas pasipasakojė.

Išklausęs ją kalbas, karalius sako:

– Gerai, laidžiu tau pasistatyt toje vietoje namų ir pardavinėti žmąnėm undenį.

Vaikas pasistatė trobą ir pardavinėja undenį.

Iš pradžių pardavinėja pa dešim centų stuopų, e paskui už kibirų teįeme šešius centus, ir pats undenia nepardavinėja, turėja sau tarnų. Pa kelerių metų anas pasdare taks turtingas, kad jau vienų galų trabas pripyla pinigų. A tais metais karalius paskelbė:

– Kas pripils vienų laivą galų pinigų, tas gaus karalaitę.

Karalaite buvo neapsakamai graži. Daug narėjo vyrų gaut karalaitę, tik niekas negalėjo pripilti laiva galų pinigų. Tik vienas undenia pardavinėtas. Karalius pažadėjo išlaist sava dukterį.

Petras pasistatė sau puikius rūmus ir vedė karalaitę. Petras tami miesti turėja sau vienų ištikimų draugų, a tas ja draugas jam pavydėja, kad anas gava takių gražių pačių.

Jis vienųkart sako Petru:

– Tava pati tavįs nemyli.

– Neteisybe. Netikiu, – saka Petras.

Vienų šventadienį ja pati išėja bažnyčian, a jis paslika name. Kai žmones pradėja ait iš bažnyčias, jis nuveja pre tilta. Žiūri, kad ja pati kalba su kitu vyrišku. To tuoju pasišnekėjus ir aina nama. Bet čia Petras pastika jų, nuveže in marias ir inmete. Tuo laiku žvejai žvejoja ir jų išgelbėja. Bet žvejai nena-rėja jas palaist, nes jiem ana patika. Ana turėja miega žalių, sutrynus užlaide unt jų, je visi ažmiga, e ana jėme ir pabėga.

Aina keliu, ir paveja jų taks ponas. Pamatįs takių gražių materiškį, kalbina:

– Labų dienu, panela! Ar narėtumei, kad aš tamstų pavaži-nėčia?

– Gerai, – saka karalaite.

Ana važiuoja, bet ir tas ponas nori jas nebelaiste. Ana ir tam užlaide miega žalių, ir ponas ažmiga. Ana išlipus aina taliau. Pa kuria laika karalaite sužinoja, kad jas tėvas pasenįs, neturi kam palikt karalystes. Karalius nutare: takį tai rytų kų rasiųs begulintį pre sava vartų, tam ir paliks karalystį. Preš paskelbtų rytų daug turtingų ir gudrių žmanių rinkas pre karaliaus vartų ir taise sau guolius. E karalaite, atajus prieš rytų, susigūže pre vartų visiškai be jakių patagumų. Rytą sargai jų radi pre vartų, nuvedė pas karalių. Karalius liepe jų nuvest pirtin, kad išsi-mauditų. Kai sugriža pas karalių, liepe karališkais rūbais aptai-syt, paskui pavede jai karalystį ir pasadina unt karališka sosta. Kad tai buva ja dukte, karalius nepažina. Senai jau buva matįs, par ilgų laikų karalaite jau buva atsmainius.

A Petras iš ta širdes skausma visus sava turtus išdalina pa-vargeliam, sužinojįs, kad ja draugas jam sumelava. Par išpažin-tį kunigui pasisake nuskandinįs sava pačių. Kunigas jam pa-

skyrė atgailų: paimt tarbų, katron tilptų siekas javų, ir ait, inejus kiekvienuos namuos, imte tik pa vienų žirni, o kai pririnksius pilnų tarbų žirnių, tai tadu ja atgaila bus atlikta. Petras teip ir padare: užsikabina un pečių tarbų ir išeja. A kur tik eja, vis pa vienų žirnių tejeme. Atsisveikinįs vėl taliau aina. Pa kuria laika jis daug svieta buvo apejįs, daug žirnių buva pririnkįs, ir nedaug teraikėja ligi pilnas tarbas. Jau artinas pre miesta, kur gyvena karalius.

E ja pati, tapus karalium, nusitrauke su moteriškais rūbais ir sava atvaizdų liepe išstatyt pre vieškeliu, vedunčia sostinen.

Pre paveiksla pastate du sargybiniu ir insake:

– Kai tik prisartins Petras, kai žiūrėdamas anas verks arba juoksis, tuojau inmest kalciman.

Metam praslinkus, eja pra tų šalį jas vyras su pilnu tarbu žirnių. Pamatįs sava pačias paveikslų, parkrita žemėn ir jėme verkt. Sargai pajeme jį ir inmete kaleiman. Tadu sargai nuveja pas ponių ir saka:

– Petras priėjįs pre paveiksla jėme verkt.

Tadu karalius liepe parnešt paveikslų ir atvest pas jų Petrų. Kai jį atvedė, ir klausia:

– Ka tu verkei, pamatįs tų paveikslų?

– Šviesusai karaliau, aš esu turėjįs tikių žmonių, kaip tas paveikslas.

Ir Petras vėl apsiverke.

Tadu karalius liepe iškūrint pirtį ir nuvest pavargėli, kad išsi-mauditų, a paskui aptaisyt karališkais rūbais. Pati apstaise karalieni. Kai dabar vėl atvede Petrų pas karalienį, ana paklause ją:

– Ar dabar pažįsti sava žmonių?

Petras pažinęs jų, puola unt kelių ir jėme prašytes davanot kaltybį. Karalaite buva geras širdes ir viskų davanoja. Dabar naujas karalius su karalieni iškėla vestuves, a paskui gerai ir laimingai visų savą umžių gyvena.

7. Pasaka apie mergaitį ir meškų

Gyvena senelys ir senela ir turėja mergytį. Senela numire ir senys pajeme raganų. Ragana baisiai nekįsdava mergytes ir vis liepdava seniui, kad jų kur nars išvestų, sakydama: „Jeigu tu jas niekaip neišvysi, tai aš jų kaip nars nugalabisiu“.

Vienųkart senys pasijeme kirvį ir išėja su dukterim miškan. Tynai rada takių trabely ir joj palikįs sava dukterį, senys pats išėja, sakydamas:

– Tu čia pabūk, lig aš malkų prakaposiu!

Mergyte atlika trabelaj, a senis išėja, pririše prie medžia kūly ir pareja sau nama.

Dukte sėdi, sėdi traboj ir niekaip negali sulaukt su malkam sava tėva.

Vėjas supa kūly, katro pykšt pykšt – pykši medin, a mergytei ragis, kad tėvas malkas kapoja. Nusbodus laukt, išėja ana aran ir saka: „Gana, tevel, jau pakaks malkų, kiek prikaporjai“.

Ir vėl sugriža atgalio.

Laukia, laukia, a tėvas vis neataina su malkam. Nesulaukdam vėl išėja, ir girdi, kad kūla supama pykšt pykšt – medin, rodas, kas malkas kapoja. Mergyte saka:

– Gana, tevel, jau prikaporjai malkų, – ir vėl ineja trabon.

Lauke, lauke, a tėvas vis negrižta. Išėjus trečiūkart ir nuvejus tinai, kur pykši, pamate, kad nei tėva, nei malkų – nieka nėra, tik kūla in medžius pykši.

Labai ana nusgunda, atsiradus viena takiam dideliam miški, ir da teip toli na namų, ir pradėja šaukt:

– Kas miškuos, kas laukuos, ataitit pagalban!

– Aš, aš meškela vargdienėla, aš ataisiu pagalban! – atsiliepe drūtai iš lauža meška.

Mergyte da labiau persgunda, inbėga trabon, ažsidare, atsigula lovan ir visa drebėdama iš baimes apskloja kalniais.

Meška prieja pre durų ir šaukia:

– Merga, merga, inkelk mani trabon!

Mergyte inkėla.

– Merga, merga, užkelk mani unt lovas! Ir pakrapštyk man ausį!

Mergyte pakrapšte, ir jėme birėt iš meškas auses miltai, teip daug, teip daug, gal bent puse maiša.

– Merga, merga, išvirk man parpelių!

Mergyte sukūre ugnį, užkaite katilų su undeniu ir dirba parpelius. Atbėga pelyte ir praša:

– Duok man bent kleckelį, aš tau ataisiu pagalban.

Mergyte papenėja pelytį, ir to nubėga. Meška, privalgius parpelių, prikrove unt pečiaus par dvi aillas pliauskų ir plytų, užgese žiburį, padave mergytei raktelius, liepe begiot pa trobų pasieniais, skumbint raktais, e pati ažulipe unt pečiaus ir jėme svaidyt plytam, akmenim ir pliauskam in visas puses.

Tadu pribėga pre mergytes pelyte, pajeme iš jas raktelius, paliepe mergytei pasislėpt papečky, e pati jėme begiot, skumbindama rakteliais paliai pasienius ir pasuolius. Meška išsvaide na pečiaus visus pagalius ir plytas, a pelytei nei kartą nekliude. Pelyte graitai nubėga pas mergytį ir, atadavus jai raktelius, liepe lįst iš papečkia.

Meška na pečiaus paklause:

– Merga, merga, ar tu gyva?

– Gyva, – atsakė mergyte.

Tadu meška palepe pakrapštyt kitų ausį, ir iš tas auses išėja pora didelių gražių arklių, kakių mergytė da niekadu nebuva mačius, ažkinkytų paauksintaj kariataj.

Senelia dukte prisikepe daug visokių gardžių pyragų, sudėja visus ratuosna ir išvažiava nama. Pamate senelia kalyte ir atsi-stojus pre vartų pradėja lot. Išėja ragana, nuvija kalytį ir vėl grįža trabon.

A kalyte atbėga pre vartų ir vėl loja. Ragana, išėjus iš trabas, vėl nuvija na vartų kalytį, a to, inejus raganai vidun, atsistoja pas vartus ir kiauksi:

– Kiau, kiau! Atvažiuoja senia dukte!

Ragana, visa perpykus, išėja aran su pagaikščiu kalytes ažmušt, bet pamate, kad senia dukte jau važiuoja kieman su vežimu pyragų. Patį didijį ir gražųjį pyragų ana atadave kalytei, a kitus visus seniui, raganai ir jas dukteriai.

Pamatį, kad ana gyva, visi labai nusteba ir klausinėja, kaip ana atvažiava, ir iš kur gava takį gražų vežimą, pilnų pyragų.

8. Pasaka apie šalnos dovanas

Gyvena senelys su senelu, anys turėja trabelį, bet labai vargingai gyvena. Vienu kartų unksti pavasari senela insigeide agurkų sadint. Bet arte buva da šalta. Senela prineše purias žemes, pasadina agurkus traboj. Agurkai sudyga, bet vienu rytų ataja šalna ir nušalde agurkus. Tadu senela papyka unt sava vyra ir pradėja muštes ir bartes.

– Aik, – saka, – šalnas gaudyte ir parnešk jū manenai.

Aina senelys rėkdamas, niekur šalnas nerunda. Nuveją krūmuos, žiūri – pa vienu medžiu guli šalna. Tadu senys kaip dave lazdu.

– Užmokėk man, – saka, – až nušalditus agurkus, kiteip až tavi nukausiu!

– Nekauk manįs, – tare šalna, – až tau atsimakėsiu. –Še tau šitų staladinktį. Iš šitas staladinktes turėsi kiek tik narėsi valgyt ir gert. Dabar gali ait nama, tik niekur nenakvok.

Pakeliui užėja kūmas trabelį ir paspraše nakvynes. Kūma nenarėja ja prijimte pasteisindama, kad neturi ka valgyt.

Bet senys saka:

– Valgiu nesrūpink, až tavi pavaišinsiu.

– Tadu, – saka kūma, – gali nakvote.

Ir senys nakvoja trabelaj. Pasitiese staladinktį unt stalą ir tadu unt stala atsirada įvairių valgių ir gerimų. Pavalge visi, senys pasgėre ir ažmiga. Tadu moteriška paieškaja kitas takias pat staladinktes, padėja tam seniui, e anų pasijeme.

Išsimegojįs senys, pasėmįs staladinktį, pareja nama. Pamačius parainunt senį, pati išėja pastikt. Pamačius staladinktį pa pažasčiu saka:

– Ar stalatiese verta sušalditų agurkų?

– Tylėk, senela, nesbark. Pažiūrėk, kas čia bus iš tas staladinktes. Tuoj pastiesįs unt stalą saką:

– Iš staladinktes!

Staladinkte nieka neduoda. Ir untrų, ir trečių kartų senelys šauke, nieką neprišauke. Sene šoka unt senia ir vėl išvarė. Senys vėl krūmuos nuveja. Rada šalną begulint. Anas jū vėl su lazdu jėme mušt až agurkus... Šalna prašas:

– Nemušk tu manįs! Aš tau duosiu takį avinėlį. Kai jam pasakysi: „Avinėli, pasipurtik“, anas paspurtis ir iš ja vilnų raudanieji bires.

Aina dabar senys su tuo avinu nama. Anas vėl nakvoja pas tas pačias moteris. Jau anas dabar myli, duoda gert, valgit kiek tik nori.

Senys vėl pasgėre ir saka:

– Kadu ažmigsiu, tai jūs nesakykit avinėliui: „Avinėli, pasipurtik“.

Tik senis ažmiga, moterys pajeme avinėlį ir saka:

– Avinėli, paspurtik.

Tas avinas paspurte, ir pabira raudanieji. Moterys pamate, kad iš avina vilnų bira pinigai. Tadu paslika avinėlį sau, suiešką kitų panašų avinėlį ir pririše kumpi. Pabudįs senys, pasijeme avinėlį, nusvare namą. Ja pati išėja pastikt. Pamačius parsivedunt avinų, jėme bart, bet senis saka:

– Tu tylėk, nesbark, pamatysi, kaks čia avinas!

Senys ir saka:

– Avinėli, paspurtik!

Bet avinas nespurta, ir nebira niekas iš ja. Inpykus žmona bara vyrų ir saka:

– Aik šalnas parnešt!

Dabar senys niekur nerunda šalnas. Aina nama, mata – guli krūmi. Senys pajeme lazdu ir pradėjo mušt šalnų. A šalna saka:

– Kam tu mani muši? Aš tau sakiau, kad niekur nenakvotum, a tu neklausėi. Būtum buvįs dabar turtingas.

Bet senys duoda lazdu, ir tiek.

Tadu šalna jam saka:

– Nemušk, aš tau duosiu takį baslį, ir pasakysi: „Iš baslia“, – tuoj iš baslia ims aite ginkluoti kareiviai.

Senys pajeme tų baslį ir nuveja nama. Pakelėj vėl sus-toja pas sava kūmas. Tas kūmas gražiai sadina, vaišina, gir-de. Senys vėl pasgėre. Guldamas megot saka:

– Tik nesakykit: „Iš baslia“, bus bėda.

Kur tau materiškes iškįs! Tik senis ažmiga, jas ir saka:

– Iš baslia!

Tuoj pradėja aite kareiviai, tik ginklai skumba! Jau pilna trobela jų preja, jau moterys persigunda – nėra kas daryt, ža-dina senį.

– Kelkis, girdi, kas čia dabar dedas?

Pažadintas senys, pamatįs kareivius, tare:

– A tai jūs man šiteip darat? A kur mana staltiese ir avinė-lis?

Bobam gaila, nenarėtų ataduot. Bet senys liepe kareiviam mušte moteris, e tas išsigundusias viskų ataneše. Tadu senys suvare juos baslin, pasijeme staltiesį, aviniukų ir baslį, ir aina nama. Pati pamačius, kad pareja be šalnas, nenori priijimte tra-bon, vara parnešt šalną. Dabar supykįs senys saka:

– Palauk, aš tau atslyginsiu až visas skriaudas, kiek esu na tavįs patyrįs. Iš baslia! – riktelėja, ir iššoka daugybe karei-vių.

– Duokit dabar pa kumštį bobai pašonen! – tarė anas.

Kareiviai jėme kumščiuot senį, a ano rėkt išsigundus. Se-nys suvare sava kareivius atgal baslin. Paskui pasitese stala-tiesį iš pa pažastes ir sušuka: „Iš staladinktės!“ Tuoj radas visokių valgių ir gerimų – pavalge, atsgėre, ir sene meili pas-dare. Senys pasišauke avinėlį ir saka: „Avinėli, paspurtik!“ Ir pabira raudanųjų krūvas iš avina vilnų. Teip je ir pabaige ge-rai sava gyvenimų.

9. [Kvailys veda gražuolę]

Gyvena trys broliai – du razumni ir vienas durnas. Ir vienu kartų razumnieja broliai susitare ait miškan pajieškāt valgyt. Je aina, aina, ir prieja gryčelį – unt vienas vištas kojas gryčela sukās. Pirmasai saka: „Gryčial, sustok!“; bet gryčele nestoja. Kitam teip pat nestoja. Anys narėja jau ir ait. Tik kur buvįs, kur nebuvįs – kvailys. Kad duos pelanų maišeliu – gryčela ir sustoja. Ineja visi gryčelan ir tinai rada broliai labai gražių karalaitį. Ana viskų papasakaja, kaip čia atrada, ir razumnas brolys saka:

– A kas būt, jeg mes pabėgtum?

Gražuola saka:

– Man sake ragana, kad iš čia niekas nepabėga, ana visus suėda. Tai ir aš čia numirsiu.

Broliai išsigundį, kai šit pasake, ir tuoj išbėga iš gryčelas. A kvailys tą ir lauke. Anas tuojau suvynioja skepetan lėly ir padėja tinai, kur liepta būt gražuolai. Ir je pasiruoše bėgte, da preš begimų pasijeme pelanų, adatų, kirvį ir abrusų. Pareina ragana, žiūri – guli mergiote. Pradėja šaukte:

– Aikš, aš jau tavi kepsiu!

To neatsišaukia. Tadu inpykus usitvėre ir inmete pečiun. Kiek palaukus, panarėja valgyt, ištrauke gražuoly, bet žiūri – nieka nėra, tik jas brungieje rūbai. Pradėja jieškate, name nerada nei abrusa, nei kirvia, nei adatas. Inpykus pradėja uostyt orų, katran šonan bėga gražuola. Užaudus pradėja vytes. Jau nebetoli. Je mete adatų – užauga miškas tunkus. Lig ana parbėga nama pajieškāt pielas, tai gražuola jau buva toli. Kai kitų kartų buva beveik prisvijus, anys išmete pelanų maišelį. Ir pasdare dideli kalnai, kad niekaip negalėja ragana pereit ir turėja grįžt nama, atsnešt lopetų. Lig atsineše, je jau buva toli, a kai trečiūkart prisvija, išmete kirvį.

Ir pasdare didela krūva akmenų, teip aštrių, smailių, kad ragana negalėja pereit. Ir turėja bėgt nama atsnešt lamalazdį. Ligi atsineše, anys jau buva visiškai netoli na kvailia namų. Kai ketvirtų kartų prisvija, išmete abrūsų ir pasdare platūs du vieškeliai. Kai tik ragana narėja aite ir vienu, ir kitu, pradėja ait abiem ir plyša. A je abudu laimingai pasieke namus. Kai pareja, broliai net nepažina ir nevierija sava akim, kad kvailys parsivede gražuoly, a kiek pagyvenįs apsiženija. Ir aš tynai buvau, gali stala sedėjau ar sapnavau, nieka nebežinau, tik atamenu, kad gražuola ir kvailys dainelas dainava ir pasakas seke vienas kitam.

10. Pasaka apie paukštę

Tėvas turėja tris sūnus. Vienas durnas, kiti razumni. Ir vis atskrisdava paukšte ir obalius iškapodava sodi. Tėvas saka:

– Kas jūs da sūnai, kad nenusaugat paukštes sodi?

Nu tai vienas vyresnisai nuveja sodan, ažmiga ir nemate, kas ti buva. Kitas teip pat ažmiga. Tadu kvailys saka:

– Laiskit mani.

– A, razumni nenusaugaja, a tu nusaugasi. Nu, tai aik.

Anas inlipe abelin, pasijeme agrūstą šakų, pasdėja pa galvu, duria to galvon, ir kaip gi anas ažmigs. Atskrida paukšte, kad graži! Tik kapoja obalius. Tik anas – kapt! tik tvėre, ir iš vuodegas dvi plūksnas ištrauke. Nuneša rytą tėvui, parodžia – va! Aš va nusaugajau: skrida paukšte, kapoja obalius, ir va – dvi plūksnas.

Tai dabar raikia suieškat tų paukštį.

Razumni saka:

– Mes suieškasma.

Važinėja, važinėja, kiek ti jiem indėja turta visokią: ir valgyt, ir pinigų. Pravažinėja, pragėre ir niekur nerada. Nu vėl šitas:

– Laiskit mani.

Nujau, kai nusaugoja paukštį, išlaide. Ir jam indėja, pakinke arklį ben dvejetų. Nuvažiava, privažiuoja...

– Ar yr paukšte, to, kur obalius lasa?

– Ale daug sargų – nepreisi.

Nu, nugirde sargus, pajeme paukštį ir insdėja. Tadu paukšte saka:

– Da yr mana panyte, labai graži.

Vėl nuveja, nugirde šituos visus saugatajus. Pajeme panytį, insdėja ratuos.

– Nu, aš da turiu kumelį labai gražų.

Nu tai kaip gi ti preit in tų kumelį? Vėl sargų daug. Anas turėja prispirkys vyna, nugirde, pasijeme kumelį, ir išvažiavą su panyti ir paukšti. Atvažiuojunt ažgirda broliai, kad atvažiuoja. Kaip jau jiem sarmata didžiausia, tėvas gali ažmušt juos. Tadu anys, pasijeme arklį, panytį ir paukštį, ažumuše brolių, atvažiavą. Atvažiavą – nei paukšte lasa, nei kumelys žvingia, nei ėda, nei panyte valga, nei šneka. Teip markatni visi.

– Kas čia yr, kad teip markatni?

A anys nesaka. Paskui jau pasake kas ti, kad ažumuše šitų brolių. Nuvažiava – kaip gi anas atgaivint? Dave visakių vaistų, pūte, pūte, atopūte ir gyvų parsiveže. A kaip paukšte čiulba, kaip panyte šneka, kumeliai žvingia, visi linksmūs! Tadu tėvas šituos savą sūnus nušava ir gyvena su šituo sūnum, katras vadinantas kvailys. Ir teip gražiai gyveną.

11. Pasaka apie tris brolius

Buva trys broliai. Ir visi jau anys razumni. Tėvas numire. Palika vienam karnų tuzulėlį, kitam vetiklytį, trečiam katį, ir visi išeja un svietų. Vienas kur su vetiklyti ineja, mata – gaspadine verda valgyt. Saka:

- Ar neprijimsta?
- Ai, kad labai daug žmanių.
- Tai kū anys veikia?
- Anys klaimi grūdus renka.
- Tai aš nuvejįs pažiūrėsiu.

Nuveina. Apgulį krūvų renka.

– Šituos grūdus išrinkt raiks parnakt. Man trim valundam ar dviem, ir būt gatava.

– Kaip gi galėsi išrinkt? Mes tiek daug neišrenkam.

– Duokit man kaziliukų, duokit maišus, ir jūs aikit, nežiūrėkit.

Tadu, jam kai padave viskų, anas atsisėda unt salaliuką, vetykli ir išvėte, ir maišuos susėme visus grūdus, kur geresnius, kur prastesnius atskyre. Žiūri gaspadorius atajįs, klausia:

– Kaip padarei, kai mes tiek žmanių nepadaram? Tu turi čia kakį tai įrankį, – parode tų vetiklytį. – Tai ar parduodi?

– Parduodu.

Tai gal šimtų rublių užmakėja.

Untras aina, kur katį turi. Vėl vakaras prieja.

– Ar neprijimsta manįs gultų?

– Nu, tai mes patys bijam. Klaty yr, a gryčiau nebeparainam.

– Tai kas ti yr?

– Yr žverelių nedidelių.

– Aš nebijau.

– Kas atgula, tai ir kaulų nebelabai rundam.

Nu išėja gultų klatin. Katį paslaide. Rytą gaspadine:

– Aikit, išbrukit. Kaulus gal rasta.

Ataina dukte. Saka:

– Gyvas, dūsuoja. Viena didesne žvėris ape jį vaikštinėja, a šitų mažučiu krūvas prikrauta.

Ineina gryčian, jam padave valgyt ir klausia:

– Nu, kas čia tava da žvėris? Ar parduodi?

– Parduodu.

Tai ir te gal šimtų až katį dave.

Trečiam broliui priseją gultų.

– Ar neprijimsta manįs gultų?

– Mes bijam, nēr kur gulia.

– Tai kų dara?

– Nemažna. Nakty ataina, tai visus tūsa, visus ciagoja. Tai pasake, kad iš ežera išlenda ir mum ciagoja par nakt.

– Nu tai aš nebijau, biednas. Tegul mani ir ažkamuos.

Nu tadu anas kalaliais apkala ežerų, ištese šitas karnas... Tadu velnias iškišis galvų iš ežera klausia:

– Kų darysi.?

– Jum karsiu.

– Ainam metitynių.

– Gerai.

Anas palaide paukštį, tai tas skrida ir nuskrida.

Nu untrakart.

– Aikim linkčių.

– Nu manįs tai neaplinksta, sūnų ir tai neaplinksta.

Privede un kiškį, kiškis guli miški. Kiškis kad pradėja lėkt, tai velnias net ragus visus nuslauže. Sakūs, nieka nebus.

– Tadu ainam imtynių, – saka:

– Nugi mana tėvas viškom baigia mirt, ir tai nepajimsi, a su manim tai kalbų nėra!

Nuvede un meškų. Kaip šoka meška, sulumde visų, tai let gyvas ataja.

– Tadu žnybtynių.

Anas replam kaip žnyba, tai išplaše šmotų.

– Niekaip nemožna priveikt, pakars mum. Tai geriau badytynių.

Tai šakem kaip duoda šitas žmogus, tai perveria par visų. Tadu jau nebėr išeites, tai:

– Nelysta, nieka žmanių neciagosta, prisižadėkit, tai ir nebekarsiu.

Pa tas naktės ir par visų laikų nieka nebedarį. Ir tadu šitam žmogui gal du šimtu užmakėja. Paraja visi, sustika, pinigų turia, pasistate namus ir gerai gyvena.

12. Pasaka [indiška]

Senai, senai, gyvena kartų karalius, ir jam gime sūnus. Kai karalaičiui sukaka puse metų, numire karalius su karalieniu, ir visus valstybes raikalus pajeme sava runkos karaliaus ministras. Anas augina ir mažųjį karalaitį. Kai tam suveja šešiolika metų, ministras sumane jį apvesdinte. Prispyla ministras dvi skrynias pinigų ir iškeliava nuotakas jieškat. Jieškaja anas, jieškaja, visus pinigus išlaide, a tinkamas nerunda. Tai ir grįža tuščiom runkam nama.

Praeja keletas denų, prispyla keturias skrynias pinigų ir vėl iškeliava nuotakas karalaičiui jieškat. Šįkart anas pasjeme ir jaunikaitį. Ilgai jie keliava, bet tinkamas mergelas nebuva. Sustoja juodu kartų nakvynes vienam sodžiuoj. Buva pavargį ir tuoju užmi-

ga kaip negyvi. Ir susapnava karalaitis Maksvas miestų. Išvyda sapni ir karalaitį, gyvenunčių tami miesti, ir insigeidė jų vest.

Rytojaus dienų anas pasiunte ministrų nama, e pats keliava taliau – karalaites jieškate... Pa kelių dienų anas prieja Maksvas miestų. Vaikšta pa miestų karalaitis ir mata, kad tinoj kas žingsnis – vis vyna krautuve, a mestiečiai daugiau nieka neveikia, tik vynu geria. Anas teip pat sužinoja, kad kiekvienoj krautujej vynas vis kitaks, ir kad karalaite irgi turi vyną krautuvį, kad vynas jas krautujej labai brungus. Susranda karalaitis tų krautuvį, a kai užėja ir pamate mergely, iš karta pažina tų karalaitį, katrų buva regėjis sapni. Karalaitei anas irgi patika – jai pasrode, kad labai senai jį pažįsta. Pakvete jinai jaunikaitį rūmuosna ir pasadina vienoj monej. Išgėre karalaitis vyną ir ažmiega, a karalaite saka tėvui:

– Teveli, išlaiskit mani už ana jaunikaičia.

Kitų dienų karalius iškėla jiem vestuves. Praeja kiek laika, karalaitis jėme galvot: „Juk mana karalystį dabar valda ministras. Raikia man susrast kakių kitų karalystį“.

Jaunieji sėda un žirgų ir iškeliuana. Karalaičia žirgas buva smarkus ir nuneše toli priekin. Prijojis kryžkelį, karalaitis pasuka kairėn, a karalaite nesuspratėja, kur anas nujoja, ir ana unt nuomanes pasidave dešnėn. Taigi, jaunieji vienas nujoja venon pusen, kitas – kiton. Išsiskyri je labai nuliūda, bet kų galėja daryt? Karalaite buva pasjėmus vyriškus rūbus. Narėdama apsisaugat na pavojų, jinai juos apsvilka. Pa kelių dienų prijoja nepažįstamų miestų. Ti gyvena septyni broliai karalaičiai, ir nei vienas nebuva vedis. Karalaičiai suprata, kad čia moteriška, ir jėme prašyt pasirinkt vienų iš jų sau až vyrų. Karalaite ištrauke iš krepšelią ašotį ir tare:

– Išgerkit šita vyna. Aš tekėsiu až ta, katras, paragavįs mana vyną, nepasgers. Karalaičiai išgeria vynu, tuojau pasigeria, a karalaite sėda unt žirga ir nujoja.

Joja jinai par girių ir sutinka atsiskyrelį. Sužavėja jį mergelas grožis, ir ažsigeide jis jų vest. Karalaite iš pradžių išsigunda, bet graitai sumąstė, ką daryt. Ana turėja pypkį. Traukia šitų pypkį ir saka:

– Te, patrauk tų pypkį. Jeg ažtraukus dūmų tau neims kvaist galva, aš už tavis tekėsiu.

Vas atsiskyrelis ažsitrauke, bematunt krita kaip negyvas, a karalaite užsėda un žirga ir nujoja.

Joja, joja ir prijvoja vienu miestų. Tas miestas buva užkeiktas: žmones išsirinkdava karalių, a rytojaus dienu anas mirdava. Žodžiu, karaliai tinai valde pa vienu dienu. Dabar, iš baimes, kad nemirtų, nei vienas žmogus nedrįsa sėste sostan. Užtat visi labai nudžiuga, išgirdį, kad karalaite sutinka valdyte karalystį. Ir tare karalaite rūmų sargybiniam:

– Jeigu atais žmones su asočiu vyna arba žmogus su pypki ir klaus manįs, inmeskit kaleiman, a jeigu kas klaus karalaites Kumudines, tų su pagarbu palydėkit in rūmus.

Septyni broliai išsipagiriojį patrauke karalaites jieškat. Išeja karalaites ieškat ir atsiskyrelis. Ir štai atkeliava je tan miestan, kur valde karalaite. Karalaites kariai pažina juos, sujeme ir, kaip buva insakius jų valdove, inmete kaleiman. Pa kelių dienu atjoja ir karalaitis. Jis buvo labai nuliūdįs ir visus klausinėja, ar nėra ką girdėjį ape karalaitį Kumudinį. Kariai pasveikina jį, ir jų džiaugsmui nebuva gala. Bet sužinojįs, kad šitas karalystes karalius tegyvena vienu dienu, karalaitis labai nusimine. Karalaite jėme jį guost:

– Aš žinau vienu burtų žodį, jis mum pades nugrižte tų nelaimį.

Jinai uždraude karalaičiui išeit iš rūmų, a pati gava stebūklingų virvį ir apjuose jū visus rūmus. Mat karalius ėde milžinas, katras kasden ataidava. Ataja ir ši kartų, tik niekaip negalėja patekte – stebūklinga virve sulaike. Mėgina jų sutraukt, bet pats suspainiaja ir galų gava, a karalaite su karalaičiu ilgai ir laimingai valde.

13. Vandens močios dovana

Kartų sedėja našlaite paežerėj ir verkė motinas ir tėva, katruos šalta žeme priglaude, ir skundes, kad gyvenimas sunkus, a šeiminykai pikti. Staiga kas deda runkų jai unt petes. Mergaite atsgrižta ir mata: stovi šalymais materiške rudom akim, a plaukai auksu spindi. Rūbas jas neregėtas, a prikyšte pilna baltų akmenėlių. Ji meiliai šypsas ir saka:

– Neverk! Paskui blogas dienas atais ir geresnes, – sulig tais žodžiais pripila iš prikyštes našlaitei baltų akmenėlių ir vėl saka: – Aik nama ir sužerk tuos akmenėlius sava skrynian. Tik žiūrėk, niekam neprastark, kų dabar tau sakau ir kų duodu. A tam kas rytoj tau paspirš, galėsi pasakyt ir parodyt, kų iš maną prikyštes gavai.

Našlaite iš pradžių neteka žada, paskui nedrūsiai nusišypsoja ir saka:

– Paspirš? Kas gi man, vargšei, piršis? – ir paklause: – Bet kas tu esi, ir iš kur žinai, ar piršis man rytoj kas, ar ne?

– Kas aš esu ir iš kur žinau, dabar negaliu ta pasakyt. A iš kur aš? Aš iš tinai, kur saula, mėnuo ir žvaigždžių viršūnes žemyn žiūri. Ti nėra nei vargingą gyvenimą, nei piktų šeiminykų, nei kaitrų, nei speigų, tinai niekas neserga ir nesiskundžia.

– Bet iš kur tu ūmai atsiradai?

Materišké nusišypsoja ir tare:

– Atajau iš ti, kur tuoj grįšiu, – tai ji ėme krist ežeran.

Našlaite dabar viską suprata ir pati nepajuta, kaip paklause:

– Tai tu undens močia?

Nespėja nei tų žodžių ištart, a nuostabi viešnia buva jau dingus. Kad ne balti akmenėliai sterblėj, mergaitė būtų manius, kad sapnava. Našlaite parskubėja nama ir del juoka sužėre akmenėlius skrynian. Kitų dienų jai tikrai paspirša.

14. Mykoliuko nelaimė ir laimė

Buva taks senys su barzdu, baisiai strošnas. Kai sužinoja, kad ja anūkėlys susimuše su Levanioku, išvare iš namų. Išėjįs Mikaliukas iš gryčias apsraudojįs, paraudanavusiu burnu, nevalgįs, išeja, kur akys veda.

Eja raudodamas, kal sustika senelį, senų, senų. Tas ir saka:

– Ašei žinau, kas tu, tai ir sakau, klausyk! Aik pa tiesei lig kalna su ūžalais. Tinai tujai rasi savą sčėstį. Tik, sergek Dieve, makėk ju naudotes.

Dave senelis durklų, kaspinėlių, nasinėlių ir pelaninį. Saka, pri-raiks.

Nuveja Mikaliukas un tų kalnų. Tik un kartą papūte vėjas, žaibuoja, trunkas griaustinis. Ir puola Mykalų pabaisa su trim galvom. Mykalas vienu durklu numuše, untrų ir trečių. Stiprus buva bernaitėlis. Atsdare kalnas, a ti – rūmai, pilni auksa ir sidabra, brungių akmenų. Paskum jį sekioja tarnai. Teip jis pasdare bagotu. Pasikviete ir sava senelį, katras iš namų išvare. Iš širdes atlaide senia kaltes. Kai apsiženija su mergaiti, jai dave nasinėlių ir kaspinėlių, sau palika pelaninį. Šite daiktai sčėstį neše, ir visi ilgai gyvena. Gal ir dabar tebegyvena.

15. Gaidelis sunaikina pono dvarą

Buva senys ir sene, turėja je gaidelį ir girkelas. Gaidelis randa grūdėlį, tai senys jį sumala, – girkelas pilnas miltų iš viena grūdėlia. Ponas dvari sužinoja, kad diedas turi tokias girkelas: iš viena grūdėlia – pilnas miltų. Atvažiava ponas ir atajeme, bo kadaise gi valių turėja. Ag ir dabar turi! Senys su seni verkia: „Jau prapuolam – duonas nebus!“ Ais gaidelis girkelių jieškat. Aina keliu, skrenda vanagas.

– Gaideli, gaideli, kur tu aini?

– Ainu pas ponų girkų jieškat.

– Tai ir aš aisiu su tavim.

– Lįsk pa sparnu.

Vanagas palinda pa sparnu, a gaidys aina. Aina ir aina. Bėga lape ir vėl gaidelį klausia:

– Kur tu aini, gaideli?

– Ainu girkų jieškat.

– Ir aš aisiu su tavim.

– Lįsk pa sparnu.

Ir lapė palinda pa sparnu. Aina gaidys, aina. Sustinka vilkų:

– Gaideli, gaideli, kur tu aini?

– Ainu pas ponų girkų jieškat.

– Tai ir aš aisiu su tavim.

– Lįsk pa sparnu.

Ir vilkas palinda pa sparnu. Eja gaidelis keliu – sutinka meškų. Ir meška palinda pa sparnu. Gaidelis nuveja dvaran, užskri-da in tvaras ir gieda:

Kakarekū, tu, ponai!

Kakarekū, ataduok senia girkas!

Kakarekū, išbūsiu dvarų!

Kakarekū, ir patį ponų!

– Nusvieskit jį pas arklius, – saka ponas.

Pagava tarnai gaidį ir insviede tvartan pas arklius, saka:

– Gal arkliai suspardis.

Rytą nuveja tarnai, atidarė tvartų, gaidys išskrida. Arkliai visi vilka papjauti, a gaidys išskridęs vėl gieda:

Kakarekū, tu, ponai!

Kakarekū, ataduok senia girnas!

Kakarekū, išbūsiu dvarų!

Kakarekū, ir patį ponų!

– Svieskit jį, – saka ponas, – pas jaučius, gal jį tinai subadis?

Pajeme, pas jaučius insviede. Rytą rada jaučius meškas papjautus, a gaidys išlėkįs vėl gieda:

Kakarekū, tu, ponai!

Kakarekū, ataduok senia girnas!

Kakarekū, išbūsiu dvarų!

Kakarekū, ir patį ponų!

Ponas saka:

– Svieskit jį pas žūsis.

Insviede. Lape papjove visas žūsis, nei vienas nebelika. A gaidys vėl un tvaras gieda:

Kakarekū, tu, ponai!

Kakarekū, ataduok senia girnas!

Kakarekū, išbūsiu dvarų!

Kakarekū, ir patį ponų!

Inmete jį šulnin. Gaidys:

– Gerks, snapeli, undenėli, gerks, snapeli, undenėli!

Rytą nuveja, rada sausų šulnių, a gaidys ir vėl gieda:

Kakarekū, tu, ponai!

Kakarekū, ataduok senia girnas!

Kakarekū, išbūsiu dvarų!

Kakarekū, ir patī ponu!

Iškūrena pečiu, gaidī inmete pečiuon. Gaidelis:

– Liek, snapeli, undenēļi, liek, snapeli, undenēļi!

Užlieja pečiu, ir gaidys pečiuj gyvas ir vēl gieda:

Kakarekū, tu, ponai!

Kakarekū, ataduok senia girnas!

Kakarekū, išbūsiu dvaru!

Kakarekū, ir patī ponu!

– Ažmuškit jī, išvirisma.

Ažumuše tarnai, išvire, ir ponas jī valga. Suvalge, a gaidys
ir pilvi gieda:

Kakarekū, tu, ponai!

Kakarekū, ataduok senia girnas!

Kakarekū, išbūsiu dvaru!

Kakarekū, ir patī ponu!

Ponas liepe tarnam:

– Nušaukit tū gaidī.

Tarnai šove ir nušove patī ponu. A gaidys pasijeme girmelas
ir sugrīža nama, išžuvīs dvaru ir patī ponu.

*Juokų, išdaigų ir
pamokomos pasakos*

16. Jaujininko išdaiga

Kadais jaujinykas turėdava tiek darba, kad neparaidava namo net Naujųjų metų naktį. Sėdi anas vienu tąj vakarų jaujaj pre krosnes ir galvoja. Sugalvoja:

– Ką čia smaksot! Jimsiu spėt iš švina ateitį!

Kaip tare, teip ir padare – susjieškaja švina gabalėlių, sužere visus keptuven ir aždėja unt ugnės. Kur buvįs, kur nebuvįs, kyšteli velnias ir tuoj klausia:

– Kų veiki?

– Kų žmogus beveiksi? – saka žmogus. – Verdu vaistus akim.

– Taigi tava akys sveikas! Kam tau vaistų?

– E aš ny nedarau takių vaistų, kur ligoniam duoda. Na mana vaistų sveikas akys pasdara da sveikesnes – par šimtų varstų uodų inžiūri.

– Gal duotum ir man savą vaistų? Aš teip noriu toli matyt, – praša velnias.

– Kol gi ne! – sutinka žmogus. – Tik duok man pilnų skrybelių auksa ir aš inliesiu pats vaistų.

– Gerai! – velnias išbėga ir grįža su auksu.

Atadavė sargui auksų ir klausia:

– A kuo tu vardu?

– Mana vardas Pats, – saka sargas.

– Pats? Takia varda do negirdėjau...

Žmogus tvirtai pririše pre suola ir šliukšt! išpyla visų keptuvių švina kipšui unt akių. Nelabasai tik strypt! unt kojų ir kad maus su visu suolu par slinkstį. Ir šaukia:

– Gelbokit, gelbokit!

Subėga velnia tarnai ir klausia:

– Kas teip padare?

– Pats! Pats! – šaukia velnias.

– Nu, jeigu pats, tai ką rėki? – šaipas visi.

17. Pasaka apie neprotingus žmones

Verpe boba ir turėja vaikų unt kelių. Ataja čigone ir saka: „Kaip tamsta verpi, nebijai, kad vaikas bus žabalas, nukris spalvis?“ Ana rėkt: „Nukris spalvis, vaikas bus žabalas!“ Senis saka: „Aisiu dabar palei žmones, palei svietų, gal rasiu až tau durnesni, o jeg nerasiu, tai mušiu tavi“.

Išeja, aina aina, ineja vienon vietan. Išsivirta koše, a pienas klaty, šaukštu paskabinį košes, bėga klatin padažyte pienan. Sakus: „Kaip gi jūs teip gi nebesupruntat, kad galit pre košes pienu atsnešt?“ Pienų atsineše.

Nu tadu kitoj vietaj stata namelį kakį, tai medį timpia. „Nu kaip gi, tamstas, neišmanat – kaip medį pratimpisi? Ar ilgesni dėkit, ar sudurkit“. Tadu ilgesni indėja.

Tadu kiton vietan nuveja. Vištas išperėta višteliai. Ale muša vištų, kad nežinda. „Kaip gi, saka, žindys, plūksnam gal? Inpilk kruopų ar duonas, palas – ir gerai“.

Kiton vietan nuveja – gryčia be kamina, kaip seniau būdava. Rezginem dūmus neša. „Nu kaip gi, tamsta, teip nebeišmanai, dūmus neši rezginem. Aukštinį viršuj prapjauk ar duris praverk“. Tadu šiteip padare, ir gerai.

Kitoj vietaj aina – boba gauda sietu saulį, neša gryčian. Saka jai: „Nu kaip gi, tamsta, teip neišmanai, argi ineši švesas, raikia gi prapjaut kaks lungelis, tai tadu bus šviesu. Saulas šviesų inneš sietu, kad prieš saulį kaitina“.

Kitoj vietaj žalas apžėlįs dunkčius klaima, tįsia karvį. Saka: „Kaip gi, tamstas, neišmanat, ir dunkčių išardysta, ir karvį ažsmaugsta. Žolį nupjaukit, karvei paduosta ir sues“. Nupjove žolį, ir suėde.

Tai parejis anas ir saka sava žmonai: daugiau tavįs nebemušiu, ba radau da durnesnių.

18. Pasaka apie gudrią mergą

Buva tokia gudri merga. Atvažiava piršliai. Kavalieriui jau motina liepia važiuote tos piršlės: „Labai man patinka, jų jįmk, ženykis, man atvesk až marčių“. Gerai, išvažiava, paklause motinas. Nuvažiuoja, a ana aude tuo laiku. Būta jas be sukntes. Ineina svečiai grįčian, pasake ti: „Gerų dienu“. Nu taigi ana saka: „Lungai be stiklų, vartai be sargų, pagava svečiai šarkų be vuodegas“. Anys dairas, vienas ti žiūri, kitas ti, a ana graitai sukntį ir apsvilka. Tadu ana tuoj strikt iš staklių. Klausia anys:

- Kurgi tava mačiute?
- Džiaugsma ligu serga.
- Kur gi tevelis?
- Mažajam daugulia išėja jieškat.
- Kurgi brolis?
- Durnių pasijeme, razumna išėja jieškat.

Nu tai anys dairas viens unt kitų, nei šaip nei teip jiem matas jau.

– Nu tai ką, sveteliai, dabar paliūbysta? Ar terpu rietų šutu-sia, ar iš šikines smukusia? Pažiūrėjį viens un kitų, ir išėjį. Jiems pasmate negerai, nepatika. Parvažiuoja nama. Močia:

- A kol teip grait atvažiavat?
- A mum nepatika. Mum rodas, kad ana nelabai jau razumna.
- Nu, – saka, – a kų ana sake? Dabar pasakykit, kų ana sake.
- Ineinam. Ana aude ti staklės. Nu taigi: „Lungai be stiklų, vartai be sargų, pagava svečiai šarkų be vuodegas“.

– Tai, – saka, – jūs kvaili. Jūs nesupruntat. Ti nebuva vaikų ir šunių, je neperspeja jas. Musėt buva neapsvilkus, sukntes nebuva.

- Prauda gal ir yra. Mes, matai, nepamatem.
- Nu tai, a daugiau kų gi sakę?

- Paklausem, kur jas moma. „Džiaugsma ligu serga“.
- Tai turėją mažų. Tai jūs nesupratat.
- Kurgi tevelis paklausem. „Tevelis mažajam daugulia išeja jieškat.“
- Tai vat, kūma išeja jieškat. Jūs nesupratat.
- A kur gi brolis? „Durnių pasijeme, išeja razumna jieškat“.
- Brolis išeja medžiot. Tai teip jūs ir nesupratat.
- Tai paskum klausia: „Kų jūs paliūbista, sveteliai, ar terpu rietų šutusių, ar iš šikines smukusių?“ Mum pasmate, kad ana viškum gi durna.
- Sviestas iš karves pienu terpu rietu šutįs. Iš šikines smukusių – kiaušinis. Tai važiuok atgal ir atvesk šitų marčių, kad man būtų.

19. Pasaka apie nelabai matančią paną

Atvažiava piršliai in panų. Pana buva nelabai jau unt akių sveika. Sėdi ažu stala, pasadinta pana, patika. Atsisėda. Neša gi sviestų, buva be lubų namelis, ir vištas unt bolkia tupėta ir inšikta šitan sviestan, e ana nemata. Padėja un stalą tų sviestų:

- Tai prašam, sveteliai, valgykit, šūda nepaturakit.
- Tai mes šonan pastumiam bent kiek, jau nesjaudinam.
- Paskui ana pamatę padynį, mįsle kad kate. „Škac!“ – kad stume šitų padynį ir ištišką. Taliau sėdi, geria ti arielkų.
- Mamyt, žiūrėk, pa slinksčiu gi adatyte yra.
- Ai, vagi, dukrelas tai akelas, a visi saka, kad žabala!
- Nu tai teip visi jau nusijuoke, pabaige gert.
- Tai dabar važuosma gi nama. Gal išainunt išlaiskit gi.
- Pasijeme anas kėdį gi, atsistoja. Nusimove kelnias, saka, pasbučiuokim. Ana gi nelabai mata, akys buva nelabai sveikas, tai pasbučiava, jau išeina.

- Taigi, dukteryt, ar atseina jau kavalierius?
- Nu tai baika būt, benkiek kvapas nelabai ir nosis pailga biški. A tai ką darysi, visgi vyras.

Tai teip išvažiava, nežinau, ar susiženija ar ne.

20. Pasaka apie gudrų šiaučių

Buva šaučius gudrus. Netol ty gyvena ponas, ponia ir da dukterį turėja. Kviesdava tų šaučių tuplių. Anas makėdava labai gražių tuplių pasiūt. Aina anas siūt tuplių, pamate – kiaulį svilina. Nuveja in tų žmogų, saka:

- Man parduokit pūslį.
- Gerai, kalgi ne, parduosma.

Anas pajeme na jų pūslį, išsitryne, nuveja vaistinen, nuspirka kvepalų, pridėja ton pūslėn ir nuveja in panelį šitų. Ineina, tuoj labų dienų pasake. Panela saka:

- Prašom sėstes.

Anas jau šitų pūslį padėja un kedes, tik kaip sėdas, tik – pūkšt!

- Atsiprašau, panela, nevietaj susperdžiau.

Panela saka:

– Ai, baika, kad susperdei, ale labai tamstas bezdalas kvėpjia, ar nepritaisytum man šiteip?

– Panela, – saka, – pritaisyt tai pritaisysiu, ale labai daug kainuos, tūkstantis rublių.

Ponia ažgirda ažu sienas:

- Ir man, panul, pritaisyk.
- Galiu, galiu, tiktai daug kainuos, pa tūkstantį abiem raiks sumakėt, tai ir da du palivanus medaus.

Nu, tai grait tik anas šituos pinigų pajeme, tuoj duokit, neškit medų, išvede tuoj vienu, un tvaras pasadina, ištepe rūrų, kitų – un kazilą takia.

– Dabar tolai laukit, kal aš ataisiu.

Anas ir išmove. Apstoja jas ti ir gyliai, ir bites. Atvažiuoja ponas:

– Ką gi čia dabar sėdi? – ponių pamate, kaip šere batagu par rūrų, žiūri, taliau dukte sėdi, ir tų šere batagu. – Ką gi čia sėdit?

– Nugi, buva taksai, gal gi ir apmonija, kad labai kvėpia bez-dalas. Anas susperde, labai kvepėja, tai ir mum pasakvatija pas-daryt, kad kvepėtų.

– Ai, jum apmonija! Kur anas nuveją? Aš jį vysiuos!

– A ti vat, in miškų.

Anas grait sėda kariatėn ir važiuoja. A tas šaučius užgirda, kad jau atskumba žvaguliai. Aina ubage tuo rozu par pamiškį.

– Aikš, senela, graitai čia gulc ravan. Še tris rublius.

Apkrove jų šakom, apkrove. Rūron pirštų inkiše ir stovi. Atvažiuoja ponas ir klausia:

– Kų čia veiki?

– Vežiau degutą bačkų, arklys pasbaide, kaip šoka, bačka išlake, pompa iššoka, ir bėga man degutas, nebeturiu kų daryt.

Tai klausia, ar nematīs čia kakia ainunčią žmagaus.

– Mačiau, ale kaip ponas nelabai rasi, daug kelių par miškų. Tai laisk man – čia paturėk degutų – ar nepavysiu.

Tai tas jau išeją, ir laika ponas, kad degutas nebegtų. Pradėja ubage krutėt:

– Panul, panul, gana gi, už tris rublius jau paturėjai.

Anas kad šoką, kad nusgundą, nusispjove:

– Ka gi tu čia dabar guli? Va, – saka, – ne tik kad mana ponių su dukru apmonija, bet un gala ir mani apmonija.

21. Pasaka apie tris brolius

Buva trys broliai. Tėvas mirdamas paskyre jiems avelas. Durnius gava tik vieną avelį. Anas paspjove šitų avelį, mėsų suvalge, kailiukų susdžiavina ir pasikiše pa juosmeniu. Nuveja karčiamon, a karčiamnyke turi svečių, gaščioja, a gaspadoriaus nēr. Praša naktigultų priijimt.

– Gaspadoriaus nēr, negaliu priijimt.

Tas užlipe viršun, aukštyn, ir žiūri pra aukštini. Gaspadorius atvažiava kieman, tai gaspadine greit šitų kavalierių pečelin pakiše, mėsų pečiun padėja, a arielkų, sūrį ir sviestų – šėpan. Tadu anas nulipe, nuveja in gaspadorių ir praša priijimt nakvynes.

– Gerai, – atsaka, – nukinkysiu arklį, paliuobsiu, ir aisma vidun.

Ineja vidun, padave jau gaspadoriui valgyt kapūstų, abu valga. A jis skūrelį šitų – bar bar bar.

– Kū ana čia saka?

– Agi saka pažiūrēt, kas yr pečiuj.

Atadara ir žiūri – mėsa. Gaspadine išbėga. Pasijeme mėsų, suvalge, skūrelį – bar bar bar.

– Kū ana saka?

– Pažiūrėk, kas šėpaj yr.

Pažiūri – sviesta, sūria ir arielkas. Atsineše, vėl suvalge. Vėl bar bar bar skūrelį.

– Kū ana saka?

– Pažiūrėk, kas pečely yr?

Žiūri – bernas pečely. Tai anys tų bernų kapot, badyt. Tai ir anas išbėga.

22. Pasaka apie tinginį

Gyvena žmogus, katras turėja niekam tikusį sūnelį vardu Janelį. Anas nieka nenarėja dirbte. Pamate tėvas, kad Jonas jau greit bus vyras, a jokia amata nemoka. Nuvede jį un kalvį ir liepe amata išmukt. Ataneše lovų, pagulde berniokų ir liepe žiūrēt, kaip kalvis dirba.

Prabėga dveji metai. Atvažiava tėvas pasteiraut, ar Janelis jau moka dirbt. „Moku“ – saka Jonelis. Parsivežė jį nama.

Pa kelių nedėlių tėvas atadave sava kalvį ir liepe Jonui prijeminēt užsakimus. Ataja žmogus ir liepe padirbt kirvį. Dirba Janelis, bet vis nevyksta. Kaitina, kala, inkiša undenin, gelažis sustraukia ir nieka neišeina. Ataina žmogus ir klausia:

- Nu, Janeli, padarei kirvį?
- Ne! – atsaka anas.
- Tai padaryk man peilį, – saka žmogus.

Janelis vėl dirba, kala, kaitina. Inkiša undenin ir sustraukia gelažis. Atajis žmogus mata, kad peilis nepadarytas, ir praša padaryt adatų. Iš likusia šmatelia stengias padaryt adatų. Kaitina, kaitina, tik inkiša undenin, unduo sušnypšte, daugiau nieka nelika.

Ataja žmogus ir praša adatas, katras nepadare.

- Tai ką padarei? – klausia žmogus.
- Padariau pšššš! – atsaka Janelis.
- Nu, gerai, tai ataik un mani, turiu tau atslygint. Atsnešk maišų, gausi javų.

Džiaugias Janelis ir praša sava draugų, kad palydet. Janelis jiem saka:

- Kai anas kluoni pils maišan javus, jūs ažu durų stavėdami vis sakykit: „Pilk daugiau, pilk daugiau!“

Nuveina Janelis kluonan, šeiminykas uždara duris ir pasguldys su keliais padejėjais kad pils jam kailin! Draugai, stovėdami až durų kalba: „Pilk daugiau, pilk daugiau!“ A Janelis rėkia: „Gana... Gana...!“

Takį atlyginimų gava Janelis tinginys ažu sava darbų.

23. Trys broliai

Gyvena trys broliai, du razumni ir vienas durnas. Razumnieje broliai durniaus labai nekįsdava. Vienu roz abu razumnieje broliai nutare kaip nars durniaus atskratyt.

Ir nutare prigirdyt. Nuveja unt upes žiemų rytą, iškirta aketį, pajėmį durnių inkiše maišan, ažuriše ir inbruke aketėn, a durnius pagurguliava pa ladu. Razumnieje broliai paraja nama. Par šitų upį važiava žydas su vežimu gelumbių. Durnius pradėja pa ladu rėkt:

– Nemoku rašyt, nemoku skaityt, e karalium stata!

Žydas paeme ištrauke ir palaide durnių iš maiša. Durnius jam sake lįst maišan. Žydas ir inlinda maišan. Durnius maišų ažuriše ir inbruke žydu su maišu aketėn. Ir pastūme jį pa ladu. Durnius pajeme žyda vežimų su gelumbėm ir parvažiava nama. Rada razumnuosius brolius valgunt pusryčią. Broliam razumniem išlake iš runku šaukštai, kai pamate atvažiuojunt durnių. Anys jėme klausinėt:

– Kaip tu čia atvažiavai, mes tavį gi prigirdem?

Durnius jiems šit pasake:

– Kai man jus inbruket aketėn, ir aš pa ladu gurguliavau. Tadu aš pirkau gelumbes. Prispirkau gelumbių ir atvažiavau nama.

Broliai razumnieje pamate, kad durnius atvažiuoja bagotas, praše kad juos ty inbrukt ir kad pririšt maiši. Jis teip ir padare – pajeme juos ažuriše abudu ir inbruke aketèn, pa ladu pastūme. Ir daugiau razumnieje nebeatajoja. Durnius paraja nama ir gerai gyvena.

24. Kas kam lemta

Gyvenį minkoj trabelaj vyras ir ja materis. Vienų vakarų išėjus kiemukan, ja pati žiūri, kad jų daržely kas tai sužibėja, kaip ugnis. Atsimine materiške, kad pinigai dega. Inejus ir saka vyrui:

– Ar žinai ką? Aš mačiau mūsų darži pinigus degunt. Verta je iškaste, būtų mudviem laimes.

A vyras:

– Ką čia kaste? Kad bus laimes lemtų – patys atais...

Gatvej vienas kaimynas išgirda ir sumišle iškaste tuos pinigus, pasijeme draugų ir pradėja kaste – iškase nunykusį, apipuvusį šunį. Supykį pajeme až vuodegas – na gatves lungas buva atdaras – inmete trabelen šunį sakydami: „Še tava laime!“ ir nuveja.

Šuva kai krita unt aslas ir suskambėja. Agi pinigų – visa krūva! Na ta laika palika turtingi, ir tas žmogus visadu sakydava: „Nejieškak laimes – pati atais, jei būsi jas pažadėtas“.

25. Apie pamirštą vaiką ir laumes

Gyvena dvi kaiminkas. Abi turėja pa vaikiukų. Išeja rozu abi kaiminkas rugių pjaut. Išeidamas pasijeme ir sava vaikiukus. Pjauna, pjauna, ir vakaras ataja. Viena kaiminka bėga ir

parbėga nama, a vaikiukų ir ažmirša pajimt. Apsiruoše visų ruošų ir atamine, kad lauki palika sava vaikiukų. Išėja ir dabar jau ais atsinešt vaikiuką. Girdi jau raganas lyliuoja:

Lylija lylija palikuonį,

Lylija lylija ažmiršuoņ.

Išsigunda ir bija ait. Unksti ryta atskėlus visų pirma bėga laukan atsnešt vaikiuką. Žiūri – jas vaikiukas taisytas aptaisytas šilka kaspynais. Apsidžiauge kaiminka, bučiuoja vaikiukų. Sužinoja kita kaiminka ir pajeme jų pavydas. Ir ana nori, kad ir jas vaikiukų aptaisytų. Kitoj denoj ana narakiai palika lauki vaikiukų. Vakari išėja ir girdi – raganas lyliuoja:

Lylija lylija palikuonį,

Lylija lylija narakuonį.

Rytą atskėlus bėga gi ana vaikiuką atsnešt. Nubėga ir rada vaikiukų sudraskytų, kaulaliai tik likį.

26. Trys skatikai

Kitakart buvo jau pasenįs karalius su žilu barzdu. Išėja syki pasvaikščiat, a su juo kartu buva daugiau ponų. Teip sau bevaikščiajunt, karalius pamatė unt kelią pinigų, pasilinke ir insdėja kešeniun. Jaunesnieje iš palydų pradėja šypsotes, kad karalius ir da taks senas, žilu barzdu, linkias del trijų skatikų. Karalius, viskų matydamas ir girdėdamas, neatsilepe ny žodžiu, tiktai parėjįs nama, insake virėjui išvirt pietus be druskas. Susėdus visiems valgyt, visi valgiai buva be druskas; kas kų tik pajims, negardu, ir niekas nevalga, visi sėdi preš sava valgį. Tadu karalius, pašaukįs vienu tarnų, liepe paduote žirklas, nukirpa tris plaukus iš sava žilas barzdas ir padave tarnui sakyda-

mas: „Aik krautuven ir parnešk druskas, až tuos tris plaukus; sakyk, kad te plaukai iš karaliaus barzdas“. Tarnas išėja druskas pirkt, kaip jam karalius buva insakįs, bet kur tik neja, niekur negava druskas už tris barzdaplaukius, nars visur sake, kad plaukai iš karaliaus barzdas, tai ir sugriža be druskas. Tadu karalius ištrauke iš kešenes tris skatikus ir padave tarnui druskas nupirkt. Tarnas išėja ir neilgai trukus parneše až tris karaliaus rastus skatikus tiek druskas, kad visi gardžiai pavalgj ir pasdėjį kitam kartui.

27. Svetimšalis karalius [kaip pažinti vilnietį]

Kartų svetimšalis karalius Lietuvoj pasigrabe daug auksa. Teka jam bėgt na keršta. Bėgiojunt pa Vilnių, žiūri karalius, kad auksa nebèr: ar maišas praplyša, ar šiaip kas runkas prikiše... Vienu žodžiu, auksas tikriausia kur nars pa Vilniaus gatves išsimète.

Žmones ir kalba, kad Vilniuj tikrų vilnietį iš karta pažinsi. Mat, aina akis žemyn nulaidįs: bene auksa ras. A kiti šitas istorijas nežina, tai vaikšta pa Vilnių akis aukštyn pakėly.

28. Adomas ir Ieva

Kartų Dievas sugalvoja sutvert pasaulį. Sutvère medžius, žvėris, paukščius. Da vis galvoja, kad da yra dyka. Tadu jème, pri-smaiše košes, nulipde Adomų. Adomas gyvena rojuj, ti viska: vaisių, vuogų, nu viska viska yr, bet vis tiek nusminįs, liūdnas vaikšta, trūksta jam ką tai. Dievas klausia, ką teip nusminįs. Adomas saka:

„Kiškis turi kiškienį, gaidys turi vištytį, a aš nieka neturiu“. Nu, išlauže Adomui iš šona šonkaulį, ir jam sutvère Jievų. Gyvena

laimingi, laisvi, linksmi, auksiniai abaliai, vaisiai, sodai...

Tiek viską daug, kad baisu net pažiūrėt. Nu vienušyk vaikšta abudu, Adomas ir Jieva, a žaltys apsvyniojys aplink medį gunda: „Jieva, Jieva suvalgik vienų obalių“. Ieva saka: „Bijau“. „Suvalgik, tu būsi tokia mandra materis, visų gerbiama“. Kas tau nenares, kad būtum gerbiamas. Jėme nusiskyne ir suvalge obalių. Tadu Jieva gunda Adomų: „Adomai, taks gi gardus abalys, suvalgik ir tu“ „Oi, bijau Dievą“. Ieva: „Valgik, valgik“. Tas kaip nusiskyne obalių, kaip pradėja abaliai krist! Anas plaukus pešt, obalius rišt, plaukus pešt, obalius rišt, nu nieka, iškrita – nieka nebėr. Tadu žiūri, kad jegi nuogi. Bija Dievą. Nubėga až krūma ir tupi abudu. Ataina Dievas ir saka: „Adomai, kur tu, Adomai, kur tu?“. „Aš čia, Dievai. Aš be sermėgas, man sarmata.“ „Ieva, Ieva, aikš čia!“ „Devulėli, aš be undaroka, man labai sarmata“. „Aikš, Adomai, aikš“. Tas, matai, nustvėre lapų, apskloja sarmatų ir išėja su lapais apklatais. Tadu Dievas supyka ir išgrūda iš rojaus abudu. Tai teip ir lika dabar vargas visiem žmanėm na Adoma ir Jievas.

29. Pasaka apie uodą

Buva senas vuodas ir turėja vaikus, mažučius vuodžiukus. Anas sava vaikus teip makina: „Vaikai, jūs tiktai saugakites šitų dalykų: medaus, ugnės ir vyną“. Tai kal mažučiai buva, klause tėvą. Kai pasaugėja ir liką dideli, jau vuodai, nebe vuodžiukai, mįslia, ką čia mes tėvą klausysma, sena šita tėvą savą klausysma. Taigi, žmones medų valga, skaniai valga, iš takių gražių žalyniukų gi prinešta. Kaipgi medaus negalima bus valgyt? Vienukart vienas vuodas nuslaide unt lėkštes medaus, atsitūpe ir paskanaus. Inkiše pirma snapų, ir inklimpa tas snapas, suklimpa ir visas kojas, ir gatava vuodui smertis, kad neklause sava sena tėva vuoda.

Kitas galvoja, kaip čia klausysi, kad čia vyna negalima bus paragaut. Visi žmones geria vynu teip iš skanių vynagių. Negalima bus jam paragaut gi šitą vyną! Nuslaide un kielišką, inkiše snapų, gère, pagère, pasgère, invirta šitan kieliškan, ataja žmones, jį išbruke žemen, ir gatava, anas ir nebegyvas.

Trečias mįslią: visi džiaugias liepsneli, visi drugeliai skrida, aplink šitų švieselį, ape ugnelį. Kal gi mum bus negalima pasdžiaugt ugneli? Skrida skrida aplink vuodas, suke suke ratų, prisartina arčiau pre lepsnas, apidege sparnus, ir anas gatavas.

30. Katinas ir žvirblis

Atlake žvirblis unt mešlyna. Ataja katinas, žvirblalį sugrebe ir nešis jį suėst, bet žvirblis saka katinui:

– Nei vienas ponas nepusričiauja burnas nesprausjs. Tadu katinas žvirblalį padeda unt žemes ir pradeda koju savą burnų prauste: žvirblalis jėme ir nuskrیدا. Katinas labai supyka ir saka, kad kal gyvas bus, tai pirma pusryčiaus, e paskui burnų praus. Teip ir dara ligi šias dienas.

Sakmès

31. Kodėl kurmis keliu nevaikščioja

Žvėrys buvo sustarį tieste kelius, bet kurmis tingėdamas dirbt, sake:

– Man kelia neraikia, aš visadu pa žemi vaikščiaju.

Uštat dabar, kai kurmis ažaina unt kelia, kelias kietas, žemen inlįst negali, del kojų trumpuma, atvirsta aukštelnykas ir padvesia.

32. Gegutė ir Kukas

Seniau buvo labai dideli paukščiai kukai. Je rydava kitus paukščius. Visi paukščiai susitare devynias dienas nepakilt aran, kad kukai, neturėdami ka ėt, išdvėstų badu. Šiteip ir padarė. Pa devynių dienų visi paukščiai ir paukšteliai da tyliai tupėja, tik gegute insdrūsinus pakila aran, šaukdama:

– Kukai, kukai! Ku–kū, ku–kū!

Kukai jau buvo išdvisį. Vienu rada da gyvu, bet ir tas vas krutėja. Gegute šoka prie ją, užkapoja ir vienu plūksnų ištraukus nuneše kitiem paukščiam parodyte. Tadu visi paukšteliai – dideli ir maži – pakila aran ir jėme laisvai skraidyt. Kielės, startas ir kiti paukšteliai, atsdekodami gegutei, sutika jas vaikus perėt. Dėl ta dabar gegute pati sava vaikų ir neperi. Kai kiti paukščiai jų až tai bara, kukuodama saka:

– Kas kukuos, kas kukuos, kas kukuos, kad aš aisiu perėt?!

33. Šunio dalis

Seniau buvo labai didelis aradzojus. Javai auga, visas ligi žemei buvo varpas. Ir žmones ti, ponai, valstiečiai, tiek jau išdyka, kad pradėja ne tik miltus malt, blynus kept, ale ir šikinį šluostyt. Dievas užpyka. „Nu, – saka, – jeigu šiteip neberaikia, vien tiktai bus šiaudai“. Šunelis pradėja staugt, prašyt: „Nars palik man, kiek aš apžiosiu“. Tai, kiek šuva apžioja, tiek ir palika varpas.

34. Kaip atsirado plikės

Vienoj apylinkej gyvena du dėdes. Vienas buvo viškai plikas, a apie untraja galvų buva plaukų likis vainikėlis.

Plikasai pasakaja, kaip anas nuplika. Kartų jam prisisapnava, kad yra užkasti pinigai. Žmogus nuveja, kase kase ir atkase puodų auksa. Linkias žmogus dabėn puoda išsijimt, tik jį až plaukų kažkas capt! ir laika. Laika stipriai ir nepalaidžia. Balsas jam saka: „Jei nori, kad palaisč, pažadėk ataduote tų, ką name nepalikai“.

„Ne, – saka dėde, – neataduosiu“, – ir kad trauksis, kad išsityms, teip ir palika visus plaukus, alei vieną.

Kitas gi dėde mėga žvejot. Aina kartų ir nešasi sietkas. Beainunt, kad jims ladais lyt! Dėde buva be kepures. Tai jam galvų kapoja tie ladai, kad jau kapoja! Dėde ape galvų jėme vyntotes virves. Kur virves uždinge, ti palika plaukų vainikėlis, a viršugalvia plaukus visus ladai nukapoja.

35. Apie pakaruoklės vestuves

Vienas žmogus važiuodamas mišku pasklyda. Subjura labai oras, ir anas pamatė miški žiburiukų. Privažiava in tų gryčių, ineina gryčian ir saka:

– Neprijimsi manįs naktigulta?

– Ai, – saka, – labai daug žmanių turėsiu, daug svečių, veselija par mumi bus.

– Tai gal vis jau kaip. Aš pasklydau, kelia nebesmata, subjura oras...

– Nu tai kų padarysi...

Jau prijeme. Neilgai trukus jau ana verda svečiam valgit. Ineina gryčian šitę jau... inveda panelį, jaunųjų. Pamate, kad svotam iš pa žiponų vuodegas ir rageliai kaktaj. Tai tadu jau-

anas nei šaip, nei teip, a kai pamate, kad susiedį do šakina, tai viškai nugsunda. Tai šoką, šoką jau visi parnakt, dainava... Kaip išauša, anas žiūri – nei be tas gryčias, nieka nēr. Arklį rada un pušį pririštų, parvažiava nama, pasake, kad buva veselijaj:

- Kakioj gi tu veselijaj buvai?
- Nag susiedes.
- Kų tu sapnuoji?
- Mačiau. Buvau miški, pasklydau. Inejau venon gryčian ir mačiau, kaip šitų susiedį šakina. Mačiau, kad šakėjam iš pa žiponų vuodegas, a iš pa kepurių – rageliai.

Kitų dienų sužinoja, kad susiedes paskarta.

36. Apie ponaitį, atjokusį į pirtį

Kai aš da buvau jauna, kakių 18 metų, nuvejam kaiman pirtin: šeiminyke, ašei ir do kita tarnaitė buva. Kai anas nusi-prause, jau buva gan velai, ir anas išeina, e ašei mėgstu ilgiau pabūt pirty. Tai vonių prispyliau ligi kakla, atsisėdau ir sėdžiu. Jau dešim valundų, jau ir venuolike, jau ir dvylike... Ataina ponaitis gražiai apsirengęs su skrybeliu, rūbai balti, batai juodi, saka:

– Mergaite, mergaite, jeg tujai nori gyvint, tai aik iš pirtes, a jag nenori – tai aš tau kailį unt šita vagia pakabinsiu.

Tuoj aš jemiau poteriaut, poterius kalbėt ir žegnotes, tai ponaitis kaip bėga ir išbėga iš pirtes, ir daugiau nemačiau.

37. Devynios galvos

Kartų gyvena labai turtingas ponas. Kai ponas neše pinigų užkast, paskui jį seke gudrus bernas. Ponas kasa pinigus klaimi ir saka:

– Pinigus išsikast galas tik tas, kas un dabes su pinigais pades devynias galvas.

Ponas nuveja, a bernas sugava devynius žvirblius, nutrauke galvas, padėja un dabes ir išsikase ažkeiktus pinigus.

38. Apie Alių kapines

Žmanėm, kaip pasakaja seneliai, važiuojunt pra Alių kapines, naktim nebūdava ramybes: tai ratas nusmukdava, tai ašis lūždava. Vyrai būdava keikias, prakaituoja, ale nei keiksmi, nei grasymai nepadėdava. Tik gaidžiam sugedojus, kadu baig-davas visų nekrikštų ir velnių galybe, žmones galėdava laisvai pravažiuot. Del ta visi stengdavas namus pasiekt da preš sutimstunt.

Vienųkart pra užkeiktas kapines teka važiuote Tauragnų zakrastijonui, anas buva labai senas ir dievobaimingas žma-gelis, bet ir jam nusmuka ratas.

– Dieve, kam gi tu mani baudi? Ir už ką gi? Dieve, kas ką iš manįs raikalauja?

Sulig tais žodžiais išeina iš kapinių mažas, kū tik gimis vaikelis su virvi unt kaklą.

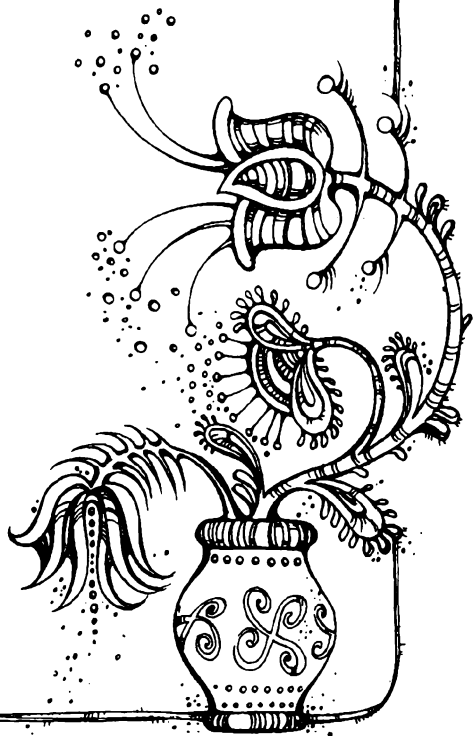
– Ką gi tu raikalauji iš manįs? – paklause zakrastijonas besižegnodamas.

– Švinta krikšta, – atsake vaikelis.

– Jeigu esi berniukas, būk Jonas, a jeg mergaite – būk Ona, – pasake zakrastijonas ir peržegnaja jį.

Vaikelis tuoj pat dinga. Na ta laika visi ramiai važiuoja pra Alių kapines.

Legendos ir padavimai

39. Pasaka apie Saliamoną

Samsonas – stipriausias, Saliamonas – mandriausias.

Gulėja dvi moterys, pa vaikų pašonej turėja, ir viena materis nugulė vaikų, ir pasjims gi iš tas tylom gi, a šitų, negyvųjų, padėja pa kitu moterim. Nubudo ir mata, kad ne jas vaikas, a to gina, kad mana šitas vaikas. Nu tai, Saliamonų klausia, tai kų gi daryt gi?

– Kų gi darysi, jeg nepasdalyjat gi niekaip, pjaukit par pusį, tai bus puse vaika vienai, puse kitai.

Tai to, kurias nevaikas, saka:

– Tai pjauk.

A šito saka:

– Ataduodu ir vaikų, tik nepjaukit.

– Tai, – saka, – tikrai jas, kad jai savą vaiką gaila.

40. Apie Maneičių pyliakalnį

Toj vietaj, kur dabar Maneičių pyliakalnis, buva bažnyčia. Buvįs karas, tai kareiviai kepurem suneše tų pyliakalnį. Kaip kalba žmones, iš ta pyliakalnia aina urvas, tunelis ligi Bikuškia, pa Alauša ežeru.

41. Apie Maneičių pylimą

Senai labai senai, toj vietaj buva daug milžinų, je statydava sau gyvenvetes. Paskui, kai pa tiek laika šite milžinai numirį ir tuos milžinus čia pakavoja, buva labai dideli kapai, buva pastatyta paminklas milžinam ir buva užrašyta didelem raidėm: „Pirmsinkite ir mumi, broliai ir seserys, kad ir mes čia buvam“. Dabar kai kasdava duobes, tai rada galvų milžinų. Labai didelias galvas – kaip gaublys didelis. Ir dabar, kad kastum – ir rastum kaulų milžinų.

42. Apie Bekepurkalnį

Kaima pakrašty yra status kalnas. Unksčiau žmones par tų kalnų važiuodava iš Utenas. Beveik kiekvienam iš jų, važiuojunt pakalnan, nulėkdava kepure. Del ta šitas kalnas vadinamas Bekepurkalniu.

43. Kaip atsirado Kigio ežeras prie Ažuolijos miško.

Vienas arkliaganis nakvynen atvarė arklius slantin. Apžiūrėjo gyvulius ir atsigula. Megodamas girdi, kad jį kažkas kelia, bet pagalvojįs, kad jam pasisapnava, užmiga. Vėl jį kelia ir liepia ait, ba čia graitai Kigis darysiųs. Žmogus da nesikelia. Trečiūkart jį net papurte. Tadu arkliaganis neapskintįs atskėla ir nuvare arklius kiton vietan. Tuoju tų slėnį užliejįs vanduo. Teip atsirada Kigia ežeras.

44. Biliakienio pavadinimas

Mana gimtine – Biliakemis. Tevelys pasakaja, kad seniau žmones, neturėdami iš ka pragyvint, aidava par žmones ir prašydava valgyt. Žmones klausinėdava, kur geriau pavalga, pas kurių šeiminykų. Vargšas atsakydava, kad jam tas pats, belia tik kiemas. Dabar ir yra Biliakiemis.

45. Apie Andreikėnų kaimo poną

Andreikėnų kaimi yra daug kalnalių. Vienas aukštesnis až kitus, a pakalnaj ežeras tyvuliuoja. Saka, kad un ta kalna buvus poną kaplyčia. Ponas labai mėga arklius. Ja arkliai visoj apylinkej geriausi būdavį. Tik labai jau blagai ponas su žmanėm elges. Kartų važiava anas na kalna, iš kaplyčias. Arkliai pasbaide ir pradėja nešt ponų stačiai ežeran. Rėke ponas, šauke, bet niekas pagalban nesiskubina. Teip ir paskenda ežeri. A kaplytėlan pa kiek laika perkūnas trinke ir sudegina.

46. Devyniarūšės kaimas

Pasakaja, kad auga eglas devyniom viršūnem. Tas devynias viršūnes nupjovį ir panaudojį klėčiai statyt.

47. Apie Silgiškio kaimą

Senai gyvena Tauragnuos turtingas ponas. Anas turėja gražų, didelį šunį. Sužinojįs Saldutiškia ponas paprašė tų šunį parduot. Ažu šunį pažadėja Silgiškia kaimų su visais žmanēm. Teip Silgiškia kaimas buva išmainytas unt šunia.

48. Pasaka [melų]

Kai aš buvau mažas bernelis, kai pupų pedelis. Išėjau artų, keverzotų, radau adatų kuprotų. Nuvejau kalven kalvelan, kad nukaltų kirvį kirvaitį. Nuvejau girian giraiten. Kirtau pušį pušaitį. Viena skiedra šonan nulake, kita skiedra miškan, e trečia – tiesiai man pilvan – būpt! aš un žemes – pūpt! ir guliu. Nuvejau miškan, prisiplašiau karnų. Atskrida pulkas gulbjių. Ašiai karnom prisraišiajau unt gulbių kojas. Neše, neše man gulbes par laukus, par miškus. Atskrida un balas. Karna kai nutrūka, ir inlaciau balan. Aš raport, raport, prirapojau pre kelmų ir atsisėdau. Bėga vilkas aplink raistų. Ašiai rėkiu: – nū, nū! Vilkas par balų – šlapukšt, šlapukšt! un mani, man vuodegu – šlamšti šlamšti! Aš nustvėriau už vuodegas, ir ištimpe mani iš balas. Aš atajau.

*Pasakos be galo
ir mīslēs*

49. Pasakos be galo

1. Buva senis ir senela. Je turēja tik avelī. To avela kaip avela. Buva senis ir senela. Je turēja tik avelī ir t.t.

2. Tupi gaidys un tvaras. Kai tas gaidys užgedas, aš paseksiu iš pradžias. Tupi gaidys un tvaras ir t.t.

3. Pasakysiu barabončiaus pasakų. Klausysi? (Atsaka, kad taip). Klausysiu ir aš. Pasakysiu barabončiaus pasakų ...

4. Buva vilkas senas senas. Ne tiek senas, kiek žilas. Eja pra vartus, ažkliuva varčias – ir vėl iš pradžias. Buva vilkas senas...

5. Seku, seku pasakų, vilkas spjove ašakų, insispyris laktas unt Janiuka kaktas.

6. Buva taks vilkas, senas senas, ne kiek senas, kiek žilas. Ne kiek žilas, kiek žabalas. Eja vilkas palink tvorų, ažkliuva varčias – ir vėl iš pradžias. Buva taks vilkas, senas...

50. Mįslės

1. Du bėga, du veja, šeši šimtai švilpja. (*Važiuoja ratai, vuodega kumelės švilpja*)

2. Kėdalė, vėdalė bebegdama prijėde. (*Karvalatas ir špulia*)

3. Nuvejau miškan be peilia, be kirvia, atsinešiau dvi gelde-las, dvi pliauskelas ir katilui dugnų. (*Rešutys*)

4. Miški augis, miški gimis, atajis nama švintu pastoja. (*Kryžius*)

5. Miški gimis, miški augis, pajėmus in runkų, gailiai verkia. (*Smuika*)

6. Prigulįs gulis miški atsgulįs, vienų lapų pasklojįs, kitu až-siklojįs. (*Agurkas*)

7. Ruda rudinėla, žalia kepurėla. (*Morkva*)

8. Aina laukan, nama žiūri, aina nama, laukan žiūri. (*Dalgi neša unt pečių*)

9. Linge linkt, durnius gakt, retaduntis pėdas skaita.

(Kai pjauna ir šienų grėbia)

10. Čičiryk, pipiryk šmokšt malynen gultų. *(Žirnis)*

11. Už žirni mažesnis, až velnių piktesnis. *(Pipiras)*

12. Šmikšt, šmikšt panyte, cimboliškais rūbeliais, dvasišku kalbeli. *(Skregžde)*

13. Čigone gryčiaj, a runkas unt ulyčias. *(Bolkes)*

14. Kur buvįs, kur nebuvįs – kapt až bobas bumbas. *(Klinge)*

15. Atabėga meška maurodama, baltas pusnis pustydama. *(Mala miltus)*

16. Dyvinas bernas, invijas kelnes. *(Grūžtas)*

17. Marti tų metų turi šimtų nuometų. *(Kapūstas)*

18. Papečky gaideliai balti gieda. *(Duntys)*

19. Papečy lapeta. *(Ležiuvis)*

20. Dvi seselas par kalnalį nesusisiekia. *(Akys)*

21. Du ratai pagirėj. *(Ausys)*

22. Šakes, in šakių avily, unt avilia kamalys, unt kamalia miškas, miški kiškius šauda. *(Žmogus)*

23. Riestas kumeliukas visų laukų aplaksta. *(Pjautuvas)*

24. Kiek un dungaus žvaigždelių, tiek un žemes skylalių. *(Rugiena)*

25. Panaičiukas be skylas, ir ja rūbai be siūlas. *(Kiausinis)*

26. Pramušiau ladų, radau sidabrų, pramušiau sidabrų, radau auksų. *(Kiausinis)*

27. Dvi galvas, šešias kojas ir vuodega. *(Žmogus unt arklia)*

28. Aplink juoda, vidury raudona, kai inkiši – malonu. *(Kališas)*

29. Šulny tanielka. *(Menulis dunguj)*

30. Až arklį mažesnis, až velnių piktesnis. *(Pipiras)*

- 31 Kiek dunguj žvaigždžių, tiek žemėj skylių. (*Ražiena*)
32. Kaba kabikas, tupi tupikas, kad kabikas nekabėtų ir tupikas netupėtų. (*Katinas žiūri in aukštai pakabintus lašinius*)
33. Sumazgyta, suraizgyta, gali lauka pastatyta. (*Tvora*)
34. Žalia bažnyčia be lungų, pilna kunigų. (*Agurkas*)
35. Kelių keliai, tik du galai. (*Siūlų kamalys*)
36. Par ežerų lunkas pertiestas. (*Kibiras*)
37. Pilnas tvartas jaučių, kai ineina žalas – visus išvara. (*Kačerga ir žarijas pečių*)
38. Kasrytų galvas netenka. (*Degtukas*)
39. – Lunketa, lunketa, kur tu bėgi? – Kokia tau bėda, paskutini? (*Upelis ir pieva*)
40. Keturi broliai pa vienu skrybėli stovi. (*Stalas*)
41. Na vištų apgink, a na šunų patsai apsginsiu. (*Sliekas*)
42. Pati unt nosės sėdi, kojas až ausų laika. (*Akiniai*)
43. Pilna paklode trupinių ir kumputis lašinių. (*Dungus, žvaigždes ir menulis*)
44. Pervažiava, a pedų nėra. (*Ežeras ir valtis*)
45. Kas kailinius velka, tas gailiai verkia. (*Svagūnas*)
46. Gilus be dugna. (*Žiedas*)
47. Tupi kampi trupinys, nei panešt, nei pavežt. (*Pečius*)
48. Žmagiukas mažas visų pasaulį aprėda. (*Adata*)
49. Sudžiūvela, sukepela, nei pati valga, nei kitam duoda. (*Spy-na*)
50. Višta nupešta, tvaron inkišta. (*Kultuve*)
51. Du braliukai vienu juostu sujuosti. (*Tvaras kuolai*)
52. Šuva loja be žarnų. (*Mintuvai*)
53. Miški gime ir tvaksoja, ataja nama – švintu pastoja. (*Kryžius*)
54. Mėsas stirta gelažim paspirta. (*Arklys pakaustytas*)

55. Lina lemuo, bites geluo, viršuj saula teka. (*Degunti žvake*)
56. Pa lađu žirklas. (*Vežys*)
57. Kas pa smertes raudonas? (*Vežys*)
58. Aplink Katrynų dvylika Martynų. (*Ratas*)
59. Pas bekonų prešaky, pas klebonų vidury, pas bobų du kartu, pas mergaitį nei viena. (*B raide*)
60. Kas rytų galvas netenka. (*Pagalve*)
61. Du bėga, du veja, šeši šimtai švilpjia (*Ratai ir arklys*)
62. Raudoni gaidžiukai pa žemi gieda. (*Burakėliai*)
63. Pramušiau lađu, radau sidabrų, pramušiau sidabrų, radau auksų. (*Kiaušinis*)
64. Kal jaunas buvau, auksa sosti sedėjau, a kai pasenau, šunys kaulų negrauže. (*Puodas*)
65. Suraizgyta sumazgyta, gali lauka pastatyta. (*Tvora*)
66. Su medžiu lygus, niekadu saulas nematas. (*Medžia šerdis*)
67. Du kiškučiai pjaunas, balti kraujai bėga. (*Girnas mala*)
68. Be kojų, be runkų, be kaulų – ir medin inlipa. (*Apynys*)
69. Mažam paduky, skani kašyte. (*Riešutas*)
70. Šimtas braliukų pa vienu juostu sujuosta. (*Šiaudų kūlys*)
71. Pilnas papečys raudanų veršelių, kai išeja šėmasai – visus išbade. (*Pušine pečiuj*)
72. Dviem pupam visų laukų apseja. (*Akys*)
73. Bėga meška narnėdama, baltas pusnis pustydama. (*Girnas*)
74. Suraizgyta sumazgyta, gali lauka pastatyta. (*Akėčias*)
75. Striukas bukas vakietukas, 9–eriais kailiniais apsrengis. (*Svagūnas*)
76. Gali lauka bačka trūka. (*Saula teka*)
77. Keturšakis, keturlapis, viršuj saula teka. (*Jurginas*)

78. Tēvas neužgime, sūnus karan išeja. (*Ugnis ir dūmai*)
79. Kas un svieta ažvis saldesnis? (*Miegas*)
80. Kas un svieta ažvis kūdesnis? (*Žiema*)
81. Panaičiukas be skylas, ir ja rūbai be siūlas. (*Kiaušinis*)
82. Dienų – dešra, naktį – mašna. (*Punciaka*)
83. Ataina ubagas un dveju kriūkų, kaula burna, mesas kepure. (*Gaidys*)
84. Baltas pievas, juodas avys, kas išmana, tas jas gana. (*Knyga*)
85. Čigone gryčiaj, kakas ūlyčiaj. (*Gryčias bolkes*)
86. Un stoga senis rūka pypkj. (*Kaminas*)
87. Du galai ir galas. (*Šakes*)
88. Senas senelis visų šikinen žiūri. (*Slinkstis*)
89. Kur buvįs, kur nebuvįs, čiupt až bobas bumbas. (*Duru klemka*)
90. Visas nuogas, marškiniai užunty. (*Žvake*)
91. Marti tų metų, šimtas nuometų. (*Kapūstas*)
92. Marti nuometuota, šikine degutuota. (*Starkus*)
93. Senas senelis, šikinej kuolalis. (*Abalys*)
94. Vienas saka – bėkim, untras saka – stavėkim, trečias saka – un vietas linguokim. (*Upe, akmuo, viksvas*)
95. Blizga kai žaltys, ėda kaip arklys. (*Dalgis*)
96. Mažutis padelis, gardi kašyte. (*Riešutas*)
97. Keturi braliukai venon dabelan myža. (*Karvį melžia*)
98. Keturi braliukai vienu kepaliušėliu dėvi. (*Stalas*)
99. Papečy balti viščiuikai. (*Duntys*)
100. Papečy lapeta. (*Ležiuvis*)
101. Vasarų molis – žiemų brolis. (*Pečius*)
102. Marti šimtametinė, atsgrižta – nuoga šikine. (*Višta*)

103. Du braliukai, du sesiukai, keturi Adomai, pinktas – šunų gundytajas. (*Karves ragai, ausys, kojas, vuodega*)
104. Bėga meška maurodama, baltas pusnis pustydama. (*Girnas*)
105. Ainu miškan – nama žiūriu, ainu nama – miškan žiūriu. (*Rūra*)
106. Ruda rudinėla, žalia kepurėla. (*Morkva*)
107. Pati nusrėda, – kitų aprėda. (*Avis*)
108. Galu lauka puodas plyšta. (*Aušra*)
109. Lაკiau kaip angelas, puoliau kai velnias. (*Sniegas ir lietus*)
110. Pilna paklode trupinių. (*Žvaigždes*)
111. Kad jauna buvau – roži žydėjau, kai pasenau – akis insgijau, pra tas akis pati išlindau. (*Aguona*)
112. Maža klėtela skatiku dingta. (*Aguona*)
113. Raudonas gaidys pa žemi gieda. (*Burokas raudonasai*)
114. Vienkojis žmogus šimtų rūbų turi. (*Kapūstas*)
115. Aukštas kaip dvaras, platus kaip pylis, geltonas kaip vaškas. (*Abelis*)
116. Mažam padely gardi koše. (*Riešutas*)
117. Juodas žirgelis visų s vietų išlaksta. (*Blusa*)
118. Marga marginaite šili pakabinta. (*Genys*)
119. Kuniga marškiniai be siūlas. (*Kiaušinis*)
120. Žuvis, žala – vienu vardu. (*Lynas, linas*)
121. Čiupt vedįs, čiupt nevedįs. (*Duryš*)
122. Negyvas gyvų velka. (*Šepetys galvų šukuoja*)
123. Trys seselas vienu vainikėli nešioja. (*Trikojis*)
124. Putoja boba duriama. (*Duona minkoma*)
125. Girioj augįs, name loja. (*Mintuvai*)

126. Dvi sesulas sviētų skuta. (*Roges*)
127. Mažas žirgelis visų sviētų išlaiže. (*Pjautuvas*)
128. Du galu ir galas. (*Šakes*)
129. Ožkos akys šieni. (*Šakes*)
130. Du bėga, du veja. (*Ratai*)
131. Dviem pupelam visų laukų apsėji. (*Akys*)
132. Du ratai pagiry stovi. (*Ausys ir plaukai*)
133. Pilna laktela baltų vištyčių. (*Duntys*)
134. Mįslių tėvas klani guli. (*Ležiuvis*)
135. Mažas darželis, auksa tvarela. (*Žiedas unt piršta*)
136. Aklas karvelis pa sviētų laksta. (*Laiškas*)
137. Marga karve par visų sviētų laksta. (*Laiškas*)
138. Ažys tvarti, ožia ragai lauki. (*Kardas*)
139. Inejįs girian kū kerti? (*Žievi*)
140. Ka nepermesi par stogų? (*Plūksnas*)
141. Kas nepenimas tunka? (*Ladas*)
142. Kas riebjiausias unt svieta? (*Žeme*)
143. Pilnas papečys baltų vištelių. (*Duntys*)
144. Be runkų, be kojų, sugulde vasarojų. (*Vėjas*)
145. Lašai pirtį pargriove. (*Kiaula su paršeliais*)
146. Už lunga vėdaras. (*Naktis*)
147. Juoda karve subliove, visų sviētų sugriove. (*Naktis*)
148. Nei pats ryja, nei kitam duoda. (*Spyna*)
149. Du ratai pagiry. (*Ausys*)
150. Šeima valga, stalas vaitoja (*Paršeliai kiaulį žinda*)
151. Kurpiniai lapiniai be siūlų. (*Marga karve*)
152. Sniegena viegena lipa aukštai, neša lizdų eršketinį, des kiaušinį šimtatrynį. (*Apynys*)
153. Trikumpe kamarėla pilna miltų. (*Grikis*)
154. Ar išeini, ar ineini – kapt už bobas bumbas. (*Klinge*)

155. Kuniga runkove saldų midų geria. (*Kaminas*)
156. Stiklinis puodas, puodi unduo juodas, kai pasemiu, kalba. (*Rašalas*)
157. Laukas be kelių, pravažiavus be vežų. (*Ežeras*)
158. Vienakoje materėla šimtu drabužių dėvi. (*Kapūstas*)
159. Aukštai medy duona rūgsta. (*Abaliai arba slyvas*)
160. Mažam padely, gardi kašela. (*Riešutas*)
161. Šarunge varunge pa suolu susrungė. (*Šuva*)
162. Visas mėsas, pilviukas kaula. (*Vyšnia*)
163. Miški gimįs, miški augįs, išėjįs laukan gailiai rauda. (*Smuikas*)
164. Žiemų vasarų žalia be lapų. (*Egla*)
165. Raudonas gaidys, juoda skiautere. (*Gaisras*)
166. Makavykas netol baravyka, žiemų žaliuoja, a vasarų neturi žieda. (*Samanas*)
167. Puse girias žaliuoja, kita puse sausa. (*Kanapes, grūdines ir plaiskanas*)
168. Žaliose sūpynese balti broliai supas. (*Rešutai*)
169. Šimtų akių turi, nei viena nemata. (*Rugiena*)
170. Gelažine adata giliai bada, kad nebūtų bada. (*Arklas*)
171. Puse geležes, puse medžia ir medį ėda. (*Kirvis*)
172. Kad atskeltų – dungų paremtų, kad prašnekėtų – daugų pasakytų, kad turėtų runkas – vagį pagautų. (*Kelias*)
173. Baltas lunkas jadu sėklų prisėtas. (*Knyga*)
174. Pramušė ladų – rada sidabrų, pramušė sidabrų, rada aukšų. (*Kiaušinis*)
175. Bitės liema, lina geluonis, viršuj mėna teka. (*Žvake*)
176. Puse gelažes, puse medžia, medį ėda. (*Peilis*)
177. Turi sparnus, bet neskraida. (*Malūnas*)
178. Vis keliai, vis keliai, a tik du galai. (*Siūlai*)

179. Maža materēla visu svietu rēda. (*Adata*)
180. Keturi broļiai pakliūna nelaisven, vienas gelbēja ir tas pakliūva. (*Virbalai*)
181. Žaide raide, pa šilū skraide, žarnas palika, pati nama parsmuka. (*Šautuvas*)
182. Išlaidžiau kveslī svečia parveste, svečias atrūksta, a kveslys negrižta. (*Šautuvas ir šūvis*)
183. Važiuoja ražyte, užriesta nasyte, nei važia, nei vežu, nei arklia pedu. (*Laivas*)
184. Lina lema, medžia viršūne, akmenia šaknys. (*Tinklas*)
185. Ažu arklī didesnis, ažu šunī mažesnis. (*Balnas*)
186. Loja kaip šuva, bēga kaip šuva, bet ne šuva. (*Kala*)
187. Kai man prideda, tai mažesne, a kai atajama iš manīs, aš didesne pazdarau. (*Duobe*)
188. Patumsēm lunda, sau maistū runda. (*Pela*)
189. Nei žemdirbys, nei kalvis, nei dailide, a pirmas sodžiuj darbinykas. (*Gaidys*)
190. Ne žmagaus taisytas, a skanumas neapsakytas. (*Medus*)
191. Gali lauka puodas verda. (*Skruzdelynas*)
192. Mažytis sprigtukas dideliais žingsniukais aina. (*Žiogas*)
193. Auksa pilvelis, kaula kepurēla. (*Slyva*)
194. Až žirnī mažesnis, až velniū piktesnis. (*Pipiras*)
195. Daug sesyčių vienam lapšely supas. (*Žirniū unkštis*)
196. Ūžalas ūžalaitis, šimtašakis, šimtalapis, un viršūnes saula teka. (*Saulėgraža*)
197. Terp kalnū, terp debesū tupi paukštis un kiaušeliū. (*Bulbas*)
198. Kūnas raudonas visiem tinka, širdis visi palieka. (*Avietys*)

199. Unt kajytes kepuryte. (*Grybas*)
200. Skylėtas a vundenį laika. (*Ragože*)
201. Par uolas sidabra juosta kėpsa. (*Upe*)
202. Sidabra laukas be takų. (*Jūra*)
203. Gali lauka katiliukas verda. (*Šaltinis*)
204. Gyvena be kūna, kalba be ležiuvia, niekas nemata ja, bet visi girdi. (*Aidas*)
205. Aina par ugnį – nedega, aina par undenį – neskįsta, aina par šiaudus – nešnibžda. (*Šešėlis*)
206. Nei pati ėda, nei kitam duoda. (*Spyna*)
207. Kiek dunguj žvaigždelių, tiek un žemes skylalių. (*Rugiena*)
208. Striukas bukas vakietukas pa tunkynes lunda, kiškiaus vejoja. (*Šukas*)
209. Žvingia žvingutis unt aukšta kalna sidabrini galvu kanapini vuodegu. (*Varpas*)
210. Kai pastatai, ažu arklį didesnis, kai paguldai, ažu katį mažesnis. (*Lunkas arklia*)
211. Ataina rėkdamas, išeina – gedodamas. (*Gimjis ir mirjis*)
212. Aina meška maurodama, baltas pusnis pustydama. (*Girnas*)
213. Du gniaužtai plikuma, a visa apžėlus. (*Unta*)
214. Plumpa timpla, žmones dingia. (*Kalvaratas*)
215. Močias skrynja nepakeliama, tėva juosta nesujuosema. (*Žeme ir kelias*)
216. Kanapine vuodegaite, gelažine kumelaite. (*Adata su siūlu*)
217. Ne medis, bet su lapais, ne drabužis, bet susiūtas, ne žmogus, bet viskų pasakaja. (*Knyga*)
218. Baltas lunkas, juodas avys – kas išmana, tas jas gana. (*Raštas*)

219. Dvi sesutes par kalnalī nesuveina. (*Akys*)
220. Kas pučia be lūpu? (*Vējas*)
221. Balaj balaitej, nuklimpa kumelaite, pinki vilkai trauke, vanagai lauke. (*Šaukštas sriuboj*)
222. Pas bobu dvi, par mergiotes nēr, dunguj nēr, zemēj nēr, par buliū prešaky, par Jakūbu vidury. (*B raide*)
223. Iš kraštu juoda, vidury raudona, kai indedi – šilta. (*Kaliošas*)
224. Aplink apaugi, vidury skyla. (*Vainikas*)
225. Mana mammas dukte, bet man ne sesuo. (*Aš pati*)
226. Baltas baselis, raudonas kranelis. (*Žūsinas*)
227. Aš jas nemyliu, ana mani myli, aš jų veju, ana na maniš bēga, kai pagaunu, runkas krauju nusišluostau. (*Utēla*)
228. Keturi braliukai venon dabelan myža. (*Karves speniai*)
229. Pirma vaikščiaja unt keturių, tadu un dvejų, a paskui un trijų. (*Kal mažas unt visų rapoja, kai užauga didelis un dvejų, kai pasensta – dvi kojas ir lazda*)
230. Aini nama – miškan žiūri, aini miškan – nama žiūri. (*Kirvis*)
231. Šulny babka. (*Dunguj mėnuo*)
232. Šonas šyla, šonas šūla, kojas pūsta, galva džiūsta. (*Durys*)
233. Šimtu vyta, šimtu pinta, šimtu apvyniota. (*Kapūstas*)
234. Pagiry du ratu stovi. (*Ausys*)
235. Pykšt pokšt unt lintas, kybur vybur un tvaras. (*Skalbiniai*)
236. Šulnys be dugna. (*Žiedas*)
237. Paklėty du kurpaliai. (*Avelas speniai*)
238. Du kriūkai, du pūkai, keturi arдай, pinktas tabalūnas. (*Karve*)

239. Atbėgo sasytes, užriestas nasytes. (*Roges*)
240. Pilna kamaryte baltų vištyčių. (*Duntys burnoj*)
241. Siuviniai, karpiniai, be siūlių marškiniai.
(*Marga karve*)
242. Lašai klėtį apverčia. (*Kiaula su paršeliais*)
243. Aukšta aukšta panaitytė, panosej burbalyte. (*Šulnia svirtis*)
244. Ažys treigys, malkų glabys. (*Kalvaratas*)
245. Atlake paukštis be sparnų, nutūpe medin be šakų, ataja boba be duntų, suvalge paukštį be sparnų. (*Sniegas, stulpas ir šilima*)
246. Dienų kai lunkas, naktį kai žaltys, tas bus mana vyras, katras mani inmins. (*Diržas*)
247. Pilna marška trupinių ir gabaliukas lašinių. (*Žvaigždes ir menulis*)
248. Su medžiu lygus, niekadu saulas nemata. (*Medžia širdis*)
249. Visas gelažinis, a galvyte rumbuota. (*Vinis*)
250. Nei valga, nei geria, a gyvas. (*Laikradis*)
251. Nei valga, nei geria, a diena dienon tunka. (*Ladas*)
252. Juodas čigonas unt raudona arklia joja. (*Puodas unt žarijų*)
253. Kai jaunas buvau, auksa krėsli sėdėjau, o kai pasenau, nei šuva neėda. (*Puodas*)
254. Be kirvia be kirvelia, be grūžta be grūžtelia, tiltų pastata.
(*Ladas*)
255. Raudoni gaidžiai pa žemi gieda. (*Raudonas burokas*)
256. Trijų palų tvartas, vidury baltas. (*Grikis*)
257. Visus žmones papeni, a pati alkana. (*Žagrė*)

258. Meška viau, viau, kaulai bir, bir. (*Linus mina*)

259. Nutrauk galvų, ištrauk širdį, duok gerte, jims kalbėte.
(*Plūksna*)

260. Kaba kabikas, tupi tupikas, kad kabikas nekabėtų, tai tupikas netupėtų. (*Katinas ir lašiniai*)

261. Marga kalyte visus laukus aplaksta. (*Laiškas*)

262. Visi joda, niekas nepašeria. (*Kėde*)

263. Keturi panaičiukai pa vienu kepeliušu. (*Stalas*)

264. Kaba kabikas, tupi tupikas, kad kabikas nekabėtų ir tupikas netupėtų. (*Katinas ir lašiniai*)

265. Pilna šora saldžių pelynų. (*Medaus karys*)

266. Atlakia paukštis toliagirdis, neša lizdų raketinį, des kiaušinių šimtatrynių. (*Agurkas*)

267. Kas visam pasauly graičiausia? (*Žmagaus mintis*)

268. Aplink juoda – vidury raudona. (*Kaliošas*)

269. Du bėga, du veja, šeši šimtai švilpja. (*Arklys*)

270. Gelažine kumelaite, kanapine vuodegaite.

(*Varpas*)

271. Kaulinis padelis, lapinis untvažėlis, vidury – gardumėlis. (*Riešutas*)

272. Du ratu pagiry stovi. (*Ausys*)

273. Mįslių tevukas klani guli. (*Ležiuvis*)

274. Pilna trabela baltų vištelių. (*Burna*)

275. Žiemų brolis, bet vasarų molis. (*Krosnis*)

Patarlės ir priežodžiai

51. Patarlės ir priežodžiai

1. Juoda duona – ne badas.
2. Braukyk velnių, kal šerias.
3. Su pliku neprispeši, su kvailu neprisbarsi.
4. Su velniu neik abaliaut: liksi be abalių ir be maišelia.
5. Kvailas kaip aulas.
6. Dainuoja, kaip šarka pušes viršūnej.
7. Ne vienas šuva pasauly margas.
8. Bliuona kaip ažys kapūstuos inlindis.
9. Aina kaip mietų prarijįs.
10. Aina kaip su kiaušiniu.
11. Kelias kaip meška iš lauža.
12. Bliuona kaip avis vuodegon inkirpta.
13. Mokslas naudingas, ale vargingas.
14. Laukas gime, laukas dves.
15. Tėvas mire – puse našlaičia, motina – visas.
16. Bepiga kiaulai: nei burna prauste, nei kojas aute, nei šaukštu valgyt, nei makyklan ait, nei tėvų ir motinų mylėt.
17. Ataik nevalgįs, išeisi išalkįs.
18. Meluok melų, išvesk galų, parodik teisybę.
19. Motinų mylėk ir tiesų šnekėk.
20. Taupyk maistų rytojui, a ne darbų.
21. Būk visų mylimas, a pats meilas nieieškak.
22. Daug prota turėsi, nelaimių neregėsi.
23. Kurčias miškas be gegutes.
24. Darbas – laimes šaltinis.
25. Tinginys ir kelių koju roda.
26. Knyga – geriausias mūsų draugas.
27. Moki žodį – žinai kelių.
28. Kaip pasklosi, teip išsimėgosi.

29. Svetimi kailiniai nešilda.
30. Geras akys ir dūmų nebija.
31. Namai pragarai, be namų – negerai.
32. Nėra namų be dūmų.
33. Šunia balsas neina dungun.
34. Daug klausyk, mažai šnekėk.
35. Motinas meila vis jauna.
36. Nei viena šiaudelia saula nelinkia.
37. Mažas grūdelis didžiu stiebu išauga.
38. Žodis varnu išlakia, bet karvi paraina.
39. Melų pamilš, tiesų ažmiršti.
40. Neteisybe toli nenuveis.
41. Teisybe vingiuotais keliais nevaikšta.
42. Tiesa nakties nebija.
43. Aklas kelia nemata, a melagis teisybes nerunda.
44. Tinginys du darbu dirba.
45. Darbinykas duonų valga, tinginys badu noksta.
46. Diena darbu linksma.
47. Gera žmonių širdis ir paukščių gaili.
48. Gražu yra geri darbai dirbte.
49. Geras motinas runkas, bet sunkias ašaras.
50. Varga diena až akmenį sunkesne.
51. Akli namai be šunia, kurti be gaidžia.
52. Vėjus sėsi, audras pjausi.
53. Kai netingėsi – duonas vežimus turėsi.
54. Kai grūdų bus aruodi, tai bus ir puodi.
55. Pažiūrėk in laukų vasarų, in sodų – rudenį.
56. Nesdžiauk radiš, neverk pametš.
57. Moksla šaknys karčias, bet ja vaisiai saldūs.
58. Būk kuklus su senesniu, mandagus su jaunesniu – ir priešinykai tavi girs.

59. Be varga nėra laimes, be ašarų nėra džiaugsmas.
60. Kad ne vargai ir bėdas, tai vis būtų Kalėdas.
61. Dangun šoka – balan nušoka.
62. Tunkiam miški ir medžiai nešakoti.
63. Klevu gimis, užalu netapsi.
64. Atais rūkuosi, prais varguosi.
65. Amžius veidų išaria ir be naragų.
66. Sidabras ir purvi žiba.
67. Bėda nearia, neakėja – ir vargus pasėja.
68. Bėda kojas taise, bėda tolina kelia nepaisa.
69. Darbštus kaip skruzdėla.
70. Vage, kepure dega!
71. Nauji metai, nauji lapai.
72. Šimtas vuodų kumelį papjauna.
73. Sveikata žmogui až viskų brungiausia.
74. Vilku nearsi, loku neakėsi.
75. Svetimu protu netoli tenuaisi.
76. Saula visiems šviečia.
77. Pasilga kaip gandrai varlių.
78. Teisybė až saulį šviesesne.
79. Kų pasėsi, tų ir pjausi
80. Numyne žvirblis pelėdai kojų.
81. Iš miškų parvežtas, miškan žiūres.
82. Tinginiui visuomet švinta.
83. Pagyrų puodas netaukuotas.
84. Diena dienų moka.
85. Gerais norais pragaras grįstas.
86. Kas aukštai lakia, tas tuoj žemai tupjia.
87. Lobis žadina, vargas migdina.
88. Gilus vanduo srauniai nebėga.

89. Link medį, kal jaunas, paskui nebesulinksi.
90. Būk kitų giriamas, bet pats nesgirk.
91. Neišėjįs laukan, rugių nepjausi.
92. Neilgam šuniui dešra pa kaklu.
93. Darbas gedas nedara, a tingėjimas elgetaut išvara.
94. Daryk, ką gali ir saugak, ką turi.
95. Gera proga retai pastaika.
96. Su takiuo žmagum, tokia ir kalba.
97. Ne viskas auksas, kas auksu žiba.
98. Gera pradžia – puse darba.
99. Gera pradžia da ne pabaiga.
100. Gera proga neskartoja.
101. Jūrų perplaukį klani nuskenda.
102. Vietaj gulėdamas ir akmuo apsamanoja.
103. Akmuo kuntrus, a žmogus da kuntresnis.
104. Gieda kaip gaidys preš orą atmainų.
105. Na vilką bėga, unt meškas užbėga.
106. Už vienu dirbtų kailį duoda dešimts nedirbtų.
107. Geriau žvirblis runkaj negu briedis giriaj.
108. Ir duris uždarius, laikas bėga.
109. Unt kitą šapų pamatą, a unt savis vežima nemata.
110. Akys – kaip šilkas, už akių – vilkas.
111. Prilipe ažys lieptą galų.
112. Iš tų šiaudų nebus grūdų.
113. Šaukštu upes neišsimsi.
114. Akečiam laukų nepavažinėsi – duonas neturėsi.
115. Bėda nigdi nearia, neakėja, a vargus tai sėja.
116. Akėte – nei pradėte, auste – nepasiklauste, a veste ir tekėte – nors ir šiundei.
117. Akys giria, až akių spiria.

118. Bėda be duntų, a žmogų suvalga.
119. Vyras be duntų kaip pipiras be kartuma.
120. Begėdis, kur kojam neprais, tinai pilvu prašliauš.
121. Aklas pamate, kurčias išgirda, nebylys pasake, a tu išsižiojįs kaip tiesų kartoji.
122. Bark vaikų mažų, neteks mušte suaugusį.
123. Alus be apvynių, sviestas be druskas, arklys be vuodegas, materis be kasas, žmogus be prota – niekam nedera.
124. Balselis saldus, malonus – in širdį pridėk, a darbeliai – nars velnių minėk.
125. Unksti aisi lovan, unksti kelses iš jas – tava namų daktaras nežinas.
126. Balsas iš burnas, kaip žvirblis iš trabas – išspruka, nepagausi.
127. Bailus lapa išsigūsta, drūsus ir na vilka nebėga.
128. Unt svetimas duonas ir pela moka šeiminykaut.
129. Apkvaišena ne kuolu, bet piktu žodžiu.
130. Arklia saugokis iš užpakalia, karves iš priekia, a pikta žmagaus iš visų pusių.
131. Auksas ašaras mėgsta, a kraujuos braida.
132. Atmink, kad sienas turi ausis.
133. Abejodamas ir gurba nepastatysi, ir kiaulas iš bulbų neišvarysi.
134. Aiškiai kalbėja, auksa kalnus žadėja, a kai intikiną, Dievų apvykla ir velnių apgava.
135. Gerai būtų, kad upes pienu tekėtų, sūriais snigtų, alum lytų.
136. Geriau yra jaunam skurdžiui, negu senam bagočiui.
137. Gyvena kaip vilkas be namų.
138. Gyvinte sunku, mirte da sunkiau.

139. Glaudžias savi, glausis ir svetimi, kal tava aruodai pilni.
140. Glosta badas pilvelį, kad tingėja runkelas.
141. Graži kalba gerų darbų neatstoja.
142. Jieška geras duonas iš svetima aruoda.
143. Galvas nepramuši senam žmogui nusilinkdamas.
144. Smagiai knarkia kaip burokus srėbdamas.
145. Akim užmetus – karvelis, arčiau padabojus – vanagas.
146. Akys dungun žvairuoja, kojas svetiman kluonan važiuoja.
147. Guli išsitiesįs, kaip ubaga batagas.
148. Ligi tėvas gyvas – negerai, numire – prasdėja vargai.
149. Lašas pa laša ir akmenį prataša.
150. Darbštus duonų uždirba, tinginys vargus augina.
151. Akys baisinykes, runkas darbinykes.
152. Daug runkų didelį naštų pakelia.
153. Daug šunų ir vilkų papjauna.
154. Dvara vartai platūs ineite, siauri išeite.
155. Visi namai iš artojų runkų gyvena.
156. Lig saula patekes, rasa ir akis išes.
157. Tiesiai arčiau, aplink graičiau.
158. Geriau vėliau, negu nikdi.
159. Sugauk vėjų lauki.
160. Atsimine pernykščių žiemų.
161. Verkdamas kaktas neišlyginsi.
162. Pirtis jaujų vanoja.
163. Nemylėjis mylimas nebūsi.
164. Miški toli girdėte, lauki toli matyte.
165. Letoja kiaula didesnį šaknį knisa.
166. Kas daug žada, tas mažai duoda.

167. Kas klausias, tas neklysta.
168. Dungun neinspirksi.
169. Kalniai krosnes nešilda.
170. Kaltų ir bažnyčiaj bara.
171. Be skedras medžia nenukirsi.
172. Balai esunt, kipšų netrūks.
173. Darbinyka visadu juodas panages.
174. Kiaura maiša nepripilsi.
175. Preš vėjų nepapūsi.
176. Žuvim – unduo, paukščiam – oras, žmogui – visa žeme.
177. Žmogus marias suvalda, žmagaus darbai – kalnus suskalda.
178. Bitelas sunkus darbelis, bet saldus vaiselis.
179. Darbščiam ir ilgiausia diena trumpa.
180. Darbas gedas nedara.
181. Pre šaukšta pirmutinis, pre darba paskutinis.
182. Vietaj gulėdamas ir akmuo apželia.
183. Kas nedirba, mielas vaike, tam ir duonas duot neraikia.
184. Stačias šersi – gulom važiuosi, gulom šersi – stačias važiuosi.
185. Neperkandis kevalą brundalia neragausi.
186. Nekūsi pyraga, nespaudis naraga.
187. Darbas žmogų giria.
188. Verkia duona tinginia valgama.
189. Darbštus duonų gamina.
190. Ne tas žemes šeiminykas, katras pa jų šlitinėja, bet tas, katras pa jų paskum plūgų vaikštinėja.
191. Dvi akys daugiau mata negu viena.
192. Daug vuodų ir arklį papjauna.
193. Aklas aklų netoli tenuves.
194. Kų išmoksi – in pečių nenešiosi.

195. Kur dvaras – tinai ašaras.
196. Kunigas bažnyčiaj žmogų až vištų bara, a pats griebjia dvarų.
197. Dvara šuva ažu žmogų brungesnis.
198. Vyžotas nenuveisi nei pre pona, nei pre klebona.
199. Kai atšyla, ir meška iš lauža pakyla.
200. Vasaras prakaitas žiemų šilda.
201. Rodas, geri svetimi kraštai, bet vaikų perėte lakia nama kregždute.
202. Daug runkų sunkių naštų pakelia.
203. Moki žodį – žinai kelių.
204. Kas klausia, tas neklysta.
205. Tėviškes dūmai ažu svetimų ugnį švesesni.
206. Žmogus be Tėvynės – lakštingala be gesmės.
207. Motinas meila vis nauja.
208. Gera dukte motinas širdį nutilda, bloga – plaukus pražilda.
209. Pavasaria laikas – dirba senas ir vaikas.
210. Sumčiu jūras neišsėmsi.
211. Vienas ažu visus – visi až vienu.
212. Pavasaris barsta, a ruduo renka.
213. Dėk grūdų pre grūda, sudėsi aruodų.
214. Nelaimėj pažinsi draugų.
215. Knyga – mūsų geriausias draugas.
216. Darbas žmogų gražina, a tinginyste juodina.
217. Višta kusus daboja.
218. Abalys na abels netoli lakia.
219. Kaks gyvenimas, tokia ir smertis.
220. Kiaulių neganįs, ponu nebūsi.
221. Ylas maiši nepaslėpsi.
222. Dievas galvoj, velnias vuodegoj.

223. Tinka kaip kiaulai balnas.
224. Kalba – nei vešt, nei nešt.
225. Nevaryk dievą medin.
226. Žiūri kaip katinas un lašinius.
227. Suprunti kaip kiaula ape debesį.
228. Kokia abelis, take ir abaliai.
229. Tiesiai arčiau, aplink graičiau.
230. Tiek paritus, tiek pastačius.
231. Juokias puodas, kad katilas juodas.
232. Juokias tas, kas juokias paskutinis.
233. Miška paukštis miškan ir žiūri.
234. Kas graitėsnis, tas až visus durnėsnis.
235. Kiaulių neganįs ponu nebūsi.
236. Ne visi velniai raguoti.
237. Šalta kai varla.
238. Bjauri kai rupūže.
239. Kartus kai činčiberas.
240. Juodas kai velnias.
241. Slidus kai snarglys.
242. Tegu jau tava velnias būna su ragais, a mana – be.
243. Tegu tava velnias juodas, a mana – baltas.
244. Knibžda kai malūnas pilnas velnių.
245. Nespjauk šulnin, ba pats gersi.
246. Žodžiai atsimuša kaip žirniai na sienas.
247. Baltas kai sniegas.
248. Pilkas kai debesys.
249. Girtas kai dūmas.
250. Girtas kai žemela.
251. Nemesk kelia del takelia.
252. Kaip pasklosi, nekiteip ir išsimegosi.
253. Tinginys ir kelių koju roda.

254. Darbas gedas nedara.
255. Darbas žmogų giria.
256. Lašas pa laša ir akmenį prataša.
257. Verkia duonela tinginia ir girtuoklia valgama.
258. Neperšakys rava nesakyk „op“
259. Kų išmoksi un pečių nenešiosi.
260. Su melu toli nenuvažiuosi.
261. Gera dukte motinas širdį nutilda, bloga – plaukus pražilda.
262. Vasaras prakaitas žiemų šilda.
263. Sumčiu jūras neišsimsi.
264. Geriau veliau negu niekadu.
265. Atsimine pernykštį sniegų.
266. Sugausi vėjų lauki.
267. Darbščiam ir ilgoja diena trumpa.
268. Vietaj gulėdamas ir akmuo apiželia.
269. Kas nedirba, tas nevalga.
270. Ponu patikėsi – gera neregėsi.

*Liaudies metereologija,
papročiai ir burtai*

52. Liaudies metereologija

1. Jeg saula aina par rūkus – bus letaus.
2. Vasarų, naktį, jeg ape mėnasį ratai yra – bus letaus.
3. Ryta rasa – bus pagada, nēr rasas – lietus.
4. Paukščiai (varnas) sėdi aukštai – blogas oras.
5. Preš lietų paukščiai žemai skraida.
6. Miškas jeg šniokščia – oras bus blogas.
7. Unduo ežeri raudonas ar žalias, tumsus – bus letaus, a jeigu kaip stiklas šviesus – bus pagada.
8. Versmes prieš blogų orų pakyla, preš gerų – nuslaidžia.
9. Keliuos irgi versmes preš blogų orų trūksta.
10. Grįžula ratai mainas preš blogų orų.
11. Preš lietų rynas raudonas aina par dungų.
12. Vištas baisiai uteliaunas žiemų preš blogų orų.
13. Šuva vasarų žolį ėda – bus blogas oras.
14. Žuvys preš blogų orų prapuola.
15. Šūdvalių preš lietų daug būna.
16. Undeny varnas, žvirbliai maudas preš blogų orų.
17. Gaidys gieda preš blogų orų iš vakara. Šeip gaidys vakari negieda.
18. Garnys iš vieną ežerą kitan skrenda preš blogų orų.
19. Jeg šermukšnių daug – bus liūtinga.
20. Vištas velai aina tūpt – rytoj lis.
21. Kai lyja, dirbas zurbuliai – ilgai da lis.
22. Jeigu saula užteka, ir debesys kyla paskui saulį iš rytų –lis, jeigu iš vakarų debesys didelis, kad ir vėjas pučia – vis tiek nelis.
23. Preš lietų kregždes plasnoja, puola žemyn.
24. Kate kai žolį ėda – preš lietų.
25. Varnas unt kuolų stovi preš lietų.

26. Varlas prieš lietu kvarkia.
27. Jeg šermukšnių daug – bus ruduo ilgas.
28. Zibliai (varvekliai) jeigu ilgi, unkti dirbas (atsrunda) – tai unkti sėk miežius.
29. Katinas valiojas vidūasly prieš atodreki.
30. Aplink mėnasį kaip ratas stovi – žiemų atodrekis bus, vasarų – letaus.
31. Aplink saulį da dvi saulas ir stulpai – bus vėjai dideli.
32. Jeg nēr rasas – lis.
33. Jeg skrates (žiagai) labai čirškia – pagada bus.
34. Griga ratai jeigu in rytų aina ir pasikavoja – bus blogas oras.
35. Gerves skrenda aukštai – gili bus žiema.
36. Unkti rudenį gerves išaina – žiema bus greit.
37. Prieš lietu ežeras pakyla. Prieš pagadą, nars ir lyja – slūgsta.
38. Rūkas viršun kyla – bus lietus, krinta žemyn – giedra.
39. Jegui saula geltona – gali būt letaus.
40. Jeigu saula raudona ir graži teka – bus giedra.
41. Jegui drignis ape saulį – bus letaus.
42. Unt ežerų takai – prieš lietu.
43. Jeigu žiemų sniega, tai vasarų atatinkamu laiku lis.
44. Jei varna žiemiuos žiūri – šals, kai vakaruos – meta šalte.
45. Dūmai aukštyn – prieš pagadų.
46. Lašiniai laša – prieš lietu.
47. Kai debesin saula sėda – rytoj lis.
48. Jeg rytai raudoni – vejuota.
49. Kai unkti sutupia vištas – pagada.
50. Vėjas užauja – atlydys bus.
51. Pienas putoja – lis.
52. Jeigu kiaulas kasa tvartų – bus žiema šalta.
53. Jeg kregždes pažemiais skraida – bus letaus.

54. Veversys griežia „čirkšt–čirkšt“ – prieš blogų orų.
55. Menulis par debesis plaukia – prieš lietu.
56. Varlas prieš lietu šliauža pa kiemu.
57. Šermukšnių daug – ruduo letingas.
58. Jeg aina burbulai lyjunt, tai da ilgai lis.
59. Prieš lietu akmuo šlapias. Yra toks.
60. Margasparnis čirškia prieš blogų orų.
61. Kakias Kūčias, tai taks ir švintas Jonas.
62. Kad septynių brolių dieną lyja, tai lis da 7 dienas.
63. Prieš lietu musias kunda.
64. Paukščiai triukšmauja prieš blogų orų.
65. Margasparnis grybšt–grybšt – blogų orų buria.
66. Ramatų jei turi, prieš blogų orų kaulus skauda.
67. Prieš lietu vištas neina tūpt.
68. Jei varnų pilnas medžių šakas priskrenda – sniega bus.
69. Jei varna viršūnej tupi – šaltis bus.
70. Jei varna žiūri in pietus – ora atmaina.
71. Jei vyšniais rugpjūtį žydi – ilgas ruduo bus.
72. Prieš lietu šlapi lašiniai.
73. Kai dungaus pakraščiai raudoni – vėja bus.
74. Jei Grabnyčioj ladas paskabina – miežiai geri augs.
75. Kiaulė duobes knisa – letaus bus.
76. Varnas, viršūnej sedėdamas, vakaruos žiūri – rytoj lis.
77. Lašiniai šlampa prieš lietu.
78. Prieš pagadų unduo šulniuos pakyla, a prieš lietu – sumažėja.
79. Kate žolį ėda prieš lietu.
80. Prieš atodrekį žarijas pečiuoj labai dega.
81. Prieš atodrekį toli balsas girdis.
82. Prieš lietu gyvuliai zylioja.

83. Valunge preš lietų klykia, šaukia lietų, nes ana tik par lietų iš balų atsigeria.
84. Saula markatna (neskaisti) – bus letaus.
85. Kai lyja ir debesys pradeda aukštyn kilte, saka, kad išsi-pagadys.
86. Vaivorykšte iš vakarų in rytus – pagadų buria.
87. Kai žala labai nedžiūsta pakrūmēm – bus letaus.
88. Kad Grabnyčiaj blogas oras – visus metus bus blogas oras, saka, raiks „grabeliotes“.
89. Dalgė žalas nejema – letaus bus.
90. Jei gervės rudenį skrenda žemai – bus lietingas ir šaltas ruduo, o jei aukštai – šiltas ruduo.

53. Papročiai, burtai

1. Žmogus, pirkis karvį, išvesdamas ganyklan, užrišdava unt ragų raudonų raištį, kad gyvulia nenužiūrėtų bloga akis.
2. Par Užgavenes moterys neguldava pogulia, kad par rugiap-jūtį pusiauja neskaudet.
3. Par Užgavėnes neverpdava vilnų, kad vasarų gyvuliai ne-kirmytų.
4. Žmones, kadu persikelia gyvent naujon vietan, pirmjiau-sia, inejį vidun turi pabučiuot krosnį, tai reikšdava, kad kiek begyvens, lydes laime.
5. Mergaites narėdamas ištekėt, Kūčių naktį prirašydava unt poperiaus berniukų vardų ir lapelius pasdėdava pa pagalvi. Ry-ta išsitraukdava vienu lapelį. Jami būdava inrašytas būsima vy-ra vardas.
6. Šarka krykščia – bus svečių.
7. Gegute kukuoja tes namu – bus šermenys.

8. Jei pavasarį pirmą pamatysi skruzdėlį, būsi graitas, a
jeigu varlį – būsi negraitas.

9. Prausias katinas – bus svečių.

10. Papelčiuoj verpsi – kirmelas es mėsų (papelčius – diena pa
Užgavėnių – trečiadienis).

11. Jeigu, pjaununt kiaulį, rytys vėjas pučia, bus daug kirme-
lių.

12. Jei ryčių vėjui kiaula atsivedė – paršeliai neaugs.

*Pateikėjų, užrašytojų
ir šifruotojų rodyklė*

Pateikėjų, užrašytojų ir šifruotojų rodyklė

1. Andriusevičienė Ona, g. 1859 m., gyv. Utenos r. Gaidžių k. Užr. 1968 m. Jackūnaitė Milda 50(27-55) 51(237-248).
2. Andriusevičienė-Žilinskytė Apolonija, Jono, g. 1904 m., gyv. Utenos r., Gaidžių k. Užr. 1977 m. Valentina ir Viktoras Dagiai 52(43-63).
3. Antanavičienė E., g. 1909 m., gyv. Utenoje. Užr. 1968m. B. Maulytė 15/30/31/32.
4. Baronienė Ona, g. 1900 m., gyv. Ignalinos r., Sidabrinės k. Užr. 1968 m. Marytė Baronaitė 51(1-12).
5. Čepėnienė Salomėja, Jono, g. 1915m., gyv. Utenos r. Kėpių k. Užr. 1982 m. I.Gaigalaitė ir A.Juknys. Šifr. Raimondas Garsonas 50 (1-26).
6. Gaidelis Klemas, g. 1897m., gyv. Utenos r. Juknėnų k. Užr. 1972 m. Antanas Gasperaitis. Šifr. Elena Juodzevičienė 3.
7. Gaučytė Marcelė, g. apie 1890 m., gyv. Utenoje. Užr. 1968 m. Balys Juodzevičius. šifr. Raimondas Garsonas 10/11.
8. Grumbinienė-Pauliukaitė Karusia, Prano, g. 1903 m., gyv. Utenoje. Užr. 1973 m. Balys Juodzevičius. Šifr. Raimondas Garsonas 18/19/20/29/ 50(80-108).
9. Gruodienė Ona, g. 1888m., gyv. Utenos r. Kusteikių k. Užr. 1968m. Genovaitė Siaučiūtė 23/48.
10. Guigienė A., g. 1930 m., gyv. Utenoje. Užr. 1970 m. Audronė Guigaitė 27.
11. Jackūnas Justas, Jono, g. 1900 m., gyv. Utenos r. Antilgės k. Užr. 1977 m. Viktoras Dagys 52(38-42).
12. Jonuškienė Anelė, Juozo, g., 1893 m., gyv. Utenos r. Bikūnų k. Užr. 1973 m. Irena Motiejūnaitė. Šifr. R. Garsonas 39/40.
13. Juodelė Petras, g. 1894 m., gyv. Anykščių r. Elmininkų k. Užr. 1975 m. Ona Tuskenytė. Šifr. Elena Juodzevičienė 2.
14. Kazokevičienė A., g. 1890 m., gyv. Utenos r. Večiekių k. Užr. 1968 m. R. Šikšnys 50(265-266).

15. Kazokevičienė-Kugelytė Emilija, Kazimiero, g. 1900m., gyv. Utenos r. Bikūnų k. Užr. 1968 m. R. Šikšnys 12.
16. Kibickas Liudas, Jono, g. 1908 m., gyv. Molėtų r. Želvų k. Užr. 1968 m. Kumelytė Vida 50 (76-79, 161-256).
17. Kirdeikienė K., g. 1900m., gyv. Utenos r. Sudeikiuose. Užr. 1968m. D. Kazokas 6/7/22.
18. Kunigėlis Napoleonas, g. 1907 m., gyv. Utenos r. Biliakie-mio k. Užr. 1970 m. Virginija Kunigėlytė 44/53(5).
19. Kvyklys Jonas, Prano, g. 1909 m., gyv. Utenos r. Vijeikių k. Užr. 1968 m. Kvyklytė Danutė 42.
20. Leleivienė Marijona, g. 1898 m., gyv. Utenos r. Sėlišio k. Užr. 1968 m. Regina Stasiukėnaitė 50(27-55) 51(237-248).
21. Leščinskienė Teresė, g. 1899 m., gyv. Utenos r. Geniakal-nio k. Užr. 1968 m. Jonas Grašys 49(1-2).
22. Livarauskienė O., g. 1912 m., gyv. Utenos r. Devyniarūšės k. Užr. 1968 m. S. Livarauskaitė 46/ 49(3)/ 50(262-264)/51(13-15).
23. Lukoševičius Kazimieras, g. 1924 m., gyv. Saldutiškyje. Užr. 1970 m. Bileišytė 53(1-4).
24. Miškėlis L., g. 1928 m., gyv. Utenos r. Kvyklių k. Užr. 1970 m. Guigaitė 45.
25. Musteikienė-Vaišnoraite Elžbieta, Silvestro, g. 1894 m., gyv. Utenos r. Pilkenių k. Užr. 1977 m. Valentina ir Viktoras Dagiai 52(64-74)/53(6-12).
26. Musteikis Antanas, Antano, g. 1904m., gyv. Utenos r. Vy-žių k. Užr. 1977 m. Valentina ir Viktoras Dagiai 52(1-19).
27. Norvaišis Juozas, Antano, g. 1890 m., gyv. Utenos r. Kir-klų k. Užr. 1968m. Šlepetytė 14/24/26/ 49(6-7-8)/ 50(269-276)/ 51(229-270).
28. Pelakauskienė Vanda, g. 1925 m., gyv. Švenčionių r. Labanore. Užr. 1968 m. Petras Pelakauskas 50(257-261).

29. Ramanauskienė Anelė, g. 1894 m., gyv. Utenos r. Gatelių k. Užr. 1968 m. R. Ramanauskaitė 50(267-268).
30. Ramalienė Ona, g. 1872 m., gyv. Utenos r. Sudeikiuose. Užr. 1968 m. Regina Ramelytė 50(157-160) 51(36).
31. Ramoška Petras, g. 1902 m., gyv. Utenos r. Ruklių k. Užr. 1971 m. G. Katinienė ir N. Petronytė Šifr. R. Garsonas 5.
32. Šatkuvienė Marija, Jurgio, g. 1890 m., gyv. Utenos r. Vešekių k. Užr. 1971 m. Ona Šatkutė 34.
33. Šavalinskienė-Linkaitė Adelė, Jono, g. 1905 m., gyv. Utenos r. Bajorų k. Užr. 1977 m. Valentina ir Viktoras Dagiai 52(75-90).
34. Šerėnienė-Šinkūnaitė Adelė, Jono, g. 1909 m., gyv. Utenos r. Vyžių k. Užr. 1977 m. Valentina ir Viktoras Dagiai 52(20-370).
35. Šilinykienė Monika, g. 1887 m., gyv. Utenos r. Silgiškio k. Užr. 1968 m. Zenonas Šilinykas 47.
36. Šovinienė, g. 1918 m., gyv. Utenos r. Norkūnų k. Užr. 1968 m. D. Vitaitė 43.
37. Urbonienė Eugenija, g. 1914 m., gyv. Utenos r. Bikūnų k. Užr. 1973 m. Irena Motiejūnaitė. Šifr. Raimondas Garsonas 28/33.
38. Utenos senelių prieglaudos įrašai. Utena. Užr. 1968 m. Ona Šatkutė. Šifr. R. Garsonas. 21/35/36.
39. Vaikutienė Leva, g. 1899 m. gyv. Utenos r. Maneičių k. Užr. 1968 m. Nijolė Kaulinytė 8/9/41.
40. Vilutienė K., g. 1882 m., gyv. Utenos r. Sudeikiuose. Užr. 1968 m. Vita Šatkauskaitė. 13/16/ 50(109-156).
41. Žalienė Adelė, g. 1912 m., gyv. Utenos r. Devyniarūšės k. Užr. 1968 m. Angelė Žalytė 37/38/49(4-5).

Turinys

Oracijos	3
Stebuklų pasakos	8
Juokų, išdaigų ir pamokomos pasakos	35
Sakmės	50
Legendos ir padavimai	55
Pasakos be galo ir mįslės	59
Patarlės ir priežodžiai	73
Liaudies metereologija, papročiai ir burtai	84
Pateikėjų, užrašytojų ir šifruotojų rodyklė	90

Ut- 05 - Utenos krašto tautosaka. Iš Utenos kraštotyros muziejaus rinkinių.

- Utena: UAB „Utenos spaustuvė“, 2004. - 95 p.

UDK 389(474.5)

ISBN 9955-626-31-3

Knygelėje atrinkta ir sudėta 4 oracijos, 25 pasakos, 8 sakmės, 9 legendos ir padavimai, 653 įvairios smulkiosios tautosakos tekstai, užrašyti iš 41 pateikėjo, Utenos ir artimesnėse Anykščių rajono gyvenvietėse. Daugelio šių žmonių jau nebėra, nors ne vienas pateikėjų sąrašė rastume pažįstamų vardų. Visa kas liko – rankraščiai ir garso įrašai – Utenos kraštotyros muziejaus fonduose.

Ruošiant šią knygutę buvo išlyginti kai kurie tarmės nelygumai, tačiau pati tarmė yra taisyklių neaprépiamas reiškinys, ir kartais reikia paklusti ne gramatinėms taisyklėms, o vidinei kalbėsenos ritmikai. Todėl tikrai tikrieji, čia gimę ir augę, uteniškiai sugebės iš karto teisingai suprasti visas tarmės subtilybes ir jas teisingai perskaityti. Kitu atveju teks klausinėti išmanančių, klausytis bešnekučiuojančių senolių arba nukeliauti į muziejaus fonoteką. Tiek viena, tiek kita yra naudinga bei teisinga.

UTENOS KRAŠTO TAUTOSAKA

2004.12. 10 . Apimtis 5,8 spaudos lanko. Tiražas 500 egz.

Užsakymo Nr. 4396. Leido ir spausdino UAB “Utenos spaustuvė”, Kauno g. 33,
LT 28249 Utena, tel. (8~389) 54787

Ši knygelė visų pirma turėtų pradžiuginti uteniškius – savojo krašto tarme ir išminties bei iškalbos kibirkštėlėmis, žaižaruojančiomis oracijose, pasakose, sakmėse, patarlėse, mįslėse... Jos – iš tautosakos lobyno, kaupto 1968-82 metais, ekspedicijų, moksleivių tautosakos praktikų metu. Kam tokiam turtui glūdėti ne kiekvienam prieinamuose fonduose? – pamanė Utenos kraštotyros muziejaus etninės kultūros specialistas Raimondas Garsonas, ir mes visi mielai jam pritarėme. Tepasivaikšto jau seniai išsakyti žodžiai po šiandienos šventės, tepapuošia vakarones, tegu suteikia neįkainojamas gimtojo krašto pažinimo ir meilės pamokas.

Gražina Kadžytė